

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P472

[Total No. of Pages : 2

[5063] - 101

F.Y. B.Com.

COMPULSORY ENGLISH

(2013 Pattern)

Textbook: A Pathway to Success

Edited by: Ashok Chaskar

Anand Kulkarni

Vijay Madge

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any ONE from (A) and ONE from (B) in about 150 words each:[16]

- A) i) Comment on the relation between Kalam and his father in 'The Power of Prayer'.
- ii) What is the importance of water conservation and utilization according to C.V. Raman? Describe the methods suggested by him.
- B) i) What are the adverse effects of advertising on the mind and life of the young according to Wouk?
- ii) How did Datta go about his plan of repairing the damaged frame?

Q2) Attempt any ONE from (A) and ONE from (B) in about 150 words each:[16]

- A) i) Why did Ivan Dmitritch and his wife grow resentful towards each other as the story progresses?
- ii) How does Derozio describe the present condition of the harp?
- B) i) What does a person feel when he/she gives away a pound note as described in 'Money-Madness'?
- ii) Write a ten line dialogue on the following situation:
A politician meets a young voter at a rally

P.T.O.

Q3) Attempt any ONE from (A) and ONE from (B) in about 150 words each: [16]

- A) i) Explain how Indra Nooyi spearheaded vital and dramatic changes to the policies of the company she heads.
ii) What prospects has globalization driven by technology brought to India according to Murthy?
- B) i) Comment on the attitude of the writer in 'Toasted English'.
ii) How does Murthy express his views against socialism?

Q4) Attempt any ONE from (A) and ONE from (B) in about 150 words each: [16]

- A) i) Describe the relationship between Kamala and Gopalam in the story, 'The Woodrose'.
ii) Why does Rakesh's father want to die?
- B) i) Why does the narrator decide to move on despite the beauty of the woods in 'Stopping by Woods on a Snowy Evening'?
ii) Discuss the significance of prayer in the poem, 'The Soul's Prayer'.

Q5) A) Attempt any One out of the following: [8]

- i) Write a letter to your friend apologizing him for not attending his birthday party.
ii) Write a brief newspaper report of two short paragraphs on the following headline:

A book Exhibition inaugurated

B) Attempt any One of the following: [8]

- i) There is a vacancy in Aurobindo Pharma Pvt. Ltd. Mumbai for a Branch Executive in their Pune Unit. Write your resume for the post.
ii) Write an email letter to the Regional Manager, State Bank of India, Nashik Branch informing him about the non- functioning ATM in your area.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P473

[Total No. of Pages : 7

[5063] - 102

F.Y. B.Com.

FINANCIAL ACCOUNTING

(2013 Pattern)

Time :3Hours]

[Max. Marks :80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of calculator is allowed.*

Q1) A) Fill in the blanks from the brackets (any five) **[5]**

- i) Minimum rent is also called as _____ rent.
(Dead, Optimum, Down Payment)
- ii) Accounting standard _____ relates to disclosure of Accounting Policies.
(Two, One, Four)
- iii) Maximum Loss is also called as _____ Loss.
(Real, Total, Notional)
- iv) Reserve Fund is distributed among the partners in their _____ ratio.
(Capital, Profit sharing, Gaining)
- v) The amount paid on the date of agreement of hire purchase is called as _____.
(Cash price, Instalment, Down Payment)
- vi) Discount received is to be apportioned between the departments in _____ Ratio.
(Purchase, Time, Sales)
- vii) A basic objective of amalgamation of firms to maximise _____.
(Profit, Loss, Cash)

P.T.O.

- B) State whether the following statements are true or false (any five) [5]
- In conversion of a firm, a partner's loan is not to be transferred to realisation account.
  - Labour welfare expenses are more suitably be apportioned on the basis of employee numbers.
  - Accounting Standard 4 (AS-4) stands for valuation of inventories.
  - The hire purchase transactions are regulated by the hire purchase Act 1972.
  - Short workings = Minimum Rent Plus (+) Royalty payable.
  - On amalgamation the total capital of new firm is adjusted in their new profit sharing ratio.
  - Under Maximum Loss Method, maximum loss is distributed among the partners in their capital ratio.
- C) Write short notes (Any Two) [14]
- Objectives of Amalgamation.
  - Methods of purchase consideration.
  - Accounting standard - 2 - valuation of inventories.
  - Instalment system.

Q2) X, Y and Z were in partnership sharing profits and losses in the ratio of $\frac{1}{2} : \frac{1}{3} : \frac{1}{6}$ respectively. Their Balance Sheet as on 31st March, 2014 was as follows: [14]

Balance Sheet as on 31st March, 2014

Liabilities	Amount (Rs.)	Assets	Amount (Rs.)
Capital Accounts		Goodwill	16,000
X	24,000	Building	10,000
Y	26,000	Bills Receivable	500
Z	18,000	Furniture	2,000
		Stock	30,400
Bank Loan	8,000	Sundry Debtors	27,100
General Reserve	12,000	Cash	2,000
Total	88,000	Total	88,000

The partners agreed to dissolve the firm. It was decided that cash should be distributed as and when realised. Dissolution expenses were originally provided for an estimated amount of Rs.6,000/-, but actual expenses amounted to Rs.1000/- spent on 31st March, 2014. The assets were realised gradually as follows:

Date	Book value (Rs.)	Market value (Rs.)
31 st January, 2014	11,000	9,000
25 th February, 2014	29,000	24,200
31 st March, 2014	30,000	23,800

- Prepare- i) Statement showing surplus capital.
ii) Statement showing piecemeal distribution of cash.

OR

Following were the Balance sheet of two firms P&Q and R&S as on 31st March, 2014.

Balance Sheets as on 31st March, 2014

Liabilities	P&Q	R&S	Assets	P&Q	R&S
Capital accounts			Building	40,000	-
P	50,000	-	Plant & Machinery	50,000	35,000
Q	50,000	-	Fixtures & Patterns	10,000	7,000
R	-	27,000	Furniture	6,000	10,000
S	-	27,000	Debtors	30,000	25,000
Creditors	60,000	30,000	Stock	44,000	21,000
Bills Payables	21,000	18,000	Cash at Bank	1,000	4,000
Total	1,81,000	1,02,000	Total	1,81,000	1,02,000

P&Q were sharing profits and losses in the ratio of 3:1 and R&S were sharing equally. The two firms were amalgamated on that date and assets and liabilities were revalued as follows:

- Building was appreciated by 20% but Plant & Machinery of both the firms were to be depreciated by 10%.
- Fixtures and Patterns of P&Q were revalued at Rs. 8,000 and that of R&S at Rs. 10000.
- 5% Reserve for doubtful debt is to provided on debtors of both the firms.
- Reserve 2% for discount on creditors of both the firms.
- Furnitures of both the firms were taken at 5% depreciation.
- Other assets and liabilities were taken at book value.

Prepare revaluation account, partner's capital accounts in the books of old partnership firms and balance sheet of new amalgamated firm.

- Q3) A)** A,B and C who are partners in the firm sharing profits and losses in the ratio of 2:2:1 respectively, decided to convert their firm into X Ltd. The Balance sheet of their firm on the date of the conversion shows the following position. **[8]**

Balance Sheet as on 31st March, 2014

Liabilities	Amount (Rs.)	Assets	Amount (Rs.)
Capital Accounts		Building	15,000
A	15,000	Plant & Machinery	9,000
B	14,000	Motor Van	6,000
C	8,500	Furniture	1,250
Sundry Creditors	12,000	Stock	2,350
Bills Payable	750	Sundry Debtors	13,000
General Reserve	3,000	Investments	3,000
		Cash at Bank	3,650
Total	53,250	Total	53,250

X Ltd. agreed to take over the following assets at values shown below.

	Rs.
Building	16,000
Plant and Machinery	8,250
Furniture	1,000
Stock	3,900
Goodwill	2,000

Sundry debtors subject to 5% R.D.D.

The company has also agreed to take over sundry creditors at Rs. 11,000/-.The purchase consideration was paid by the company by issuing sufficient number of shares of Rs. 100 each fully paid at par. The firm sold Investments for Rs. 4000/- and paid Bills payable fully. The Motor Van was taken over by 'A' at book value. The firm paid realisation expenses of Rs.400/-

- Prepare - i) Realisation Account
ii) Partners Capital Account

- B) From the following Trial Balance as on 31st March, 2014 of Rajaram Departmental stores, Mumbai, prepare Departmental Trading Account, Profit and Loss Account for the year ended 31st March, 2014 and a Balance sheet as on that date. [14]

Trial Balance as on 31st March, 2014

Particulars	Debit Amount Rs.	Credit Amount Rs.
<u>Stock on 1st April 2013</u>		
Dept. X	30,000	-
Dept. Y	24,000	-
<u>Purchases</u>		
Dept. X	56,000	-
Dept. Y	48,000	-
<u>Sales</u>		
Dept. X	-	1,20,000
Dept. Y	-	1,00,000
<u>Wages</u>		
Dept. X	15,000	-
Dept. Y	5,000	-
Rent, Rates, Taxes and Insurance	18,000	-
Sundry Expenses	6,000	-
Salaries	6,000	-
Lighting and Heating	3,600	-
Discount Allowed	4,400	-
Discount Received	-	2,600
Advertising	7,200	-
Carriage Inward	4,200	-
Furniture	6,000	-
Machinery	40,000	-
Debtors	12,000	-
Creditors	-	32,000
Capital	-	61,800
Drawings Account	8,000	-
Cash at Bank	20,000	-
Cash in Hand	3,000	-
Total	3,16,400	3,16,400

The following information is also provided-

- i) Dept. 'X' transferred goods to Dept 'Y' for Rs. 800
- ii) Rent, Rates, Taxes and Insurance, Sundry Expenses, Lighting and Heating, Salaries and Carriage Inward to be apportioned $\frac{2}{3}$ to Dept.'X' and $\frac{1}{3}$ to Dept. 'Y'.
- iii) Advertising to be apportioned equally.
- iv) Discount Allowed and Discount Received are apportioned on the basis of departmental sales and purchases (excluding transfers)
- v) Stock an on 31-3-2014 – Dept. X – Rs. 33000
Dept. Y – Rs. 24000
- vi) Depreciation at 10% p.a. on Furniture and Machinery is to be charged $\frac{3}{4}$ to Dept. 'X' and $\frac{1}{4}$ to Dept. 'Y'.

Q4) 'X' Ltd. took from 'Y' Ltd. a lease coal field for a period of 10 years from 1st January, 2011. The said lease provided for the payment of Royalties of 'Y' Ltd. at Rs. 0.50 per tonne with a minimum rent of Rs.8000/- p.a.

Each years excess of a minimum rent over the actual royalties were recoverable during the subsequent two years. The lease, however, stipulated that if any year the normal rent was not attained due to accident, the minimum rent was to be reduced proportionately according to the length of stoppage. The output was as follows:

Year	Output (Tonnes)
2011	7,000
2012	14,000
2013	20,000
2014	12,000

During the year 2014 there was a stoppage of work due to accident lasting for three months. Pass the necessary Journal Entries in the books of 'X' Ltd. for four years. [20]

OR

Ganesh purchased machinery from Raj Ltd. on hire purchase system on 1st April, 2011, paying Rs. 10,000 on signing the contract and agreed to pay the remaining balance in three instalments of Rs. 20,000 each payable annually on 31st March, with a cash price of the machinery at Rs. 60,000. Raj Ltd. charged interest at 10% p.a. Ganesh charged depreciation on machinery at 10% p.a. on straight line method.

Prepare machinery account, Raj Ltd. Account, Interest Account and Depreciation Account for three years in the books of Ganesh.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P474

[Total No. of Pages : 4

[5063] - 103

F.Y. B.Com.

BUSINESS ECONOMICS (Micro)

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Draw neat diagrams wherever necessary.*

Q1) Define Business Economics. Explain the nature and scope of Business Economics. **[16]**

Q2) What is Elasticity of demand? State Price Elasticity, Income elasticity and Cross elasticity of demand. **[16]**

OR

Explain the law of variable proportions.

Q3) Answer in brief.

- a) State the Innovation theory of profit. **[8]**
- b) State the features of monopolistic competition. **[8]**

OR

Answer in brief.

- a) Explain the concept of Total revenue, Average revenue and Marginal revenue.
- b) State the features of oligopoly.

P.T.O.

Q4) Explain the Ricardian theory of Rent.

[16]

Q5) Write short notes : (Any Two)

[16]

- a) Backward sloping supply curve
- b) Importance of collective bargaining.
- c) Features of perfect competition.
- d) Price Discrimination

Total No. of Questions : 5]

P474

[5063] - 103

F.Y. B.Com.

BUSINESS ECONOMICS (Micro)

(2013 Pattern)

(मराठी रुपांतर)

वेळ: 3 तास]

[एकूण गूण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक असेल तेथे सुबक आकृत्या काढा.

प्रश्न 1) व्यवसायीक अर्थशास्त्राची व्याख्या करा. व्यावसायीक अर्थशास्त्राचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा. [16]

प्रश्न 2) मागणीची लवचिकता म्हणजे काय? मागणीची किंमत लवचिकता, उत्पन्न लवचिकता आणि छेदक लवचिकता सांगा. [16]

किंवा

बदलल्या प्रमाणाचा नियम स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) थोडक्यात उत्तरे लिहा.

अ) नफ्याचा नवोन्मेब सिध्दांत सांगा. [8]

ब) मक्तेदारीमुक्त स्पर्धेची वैशिष्ट्ये सांगा. [8]

किंवा

थोडक्यात उत्तरे लिहा.

अ) एकूण प्राप्ती, सरासरी प्राप्ती, आणि सिमांत प्राप्ती संकल्पना स्पष्ट करा.

ब) अल्पविक्रेताधिकाराची वैशिष्ट्ये सांगा.

प्रश्न 4) रिकार्डोंचा खंड सिध्दांत स्पष्ट करा.

[16]

प्रश्न 5) टिपा लिहा (कोणतेही दोन)

[16]

- अ) श्रमाचा मागे झुकणारा पुरवठा वक्र
- ब) सामुहिक सौदाशक्तीचे महत्व
- क) पूर्णस्पर्धेची वैशिष्ट्ये
- ड) मूल्यभेद

Total No. of Questions : 7]

SEAT No. :

P475

[Total No. of Pages : 5

[5063] - 104

F.Y. B.Com.

BUSINESS MATHEMATICS AND STATISTICS

(2013 Pattern)

Time :3 Hour]

[Max. Marks :80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of logarithmic tables and calculator is allowed.*
- 4) *Both the sections should be writtern in the same answer - book.*

SECTION - I

Q1) A) Answer the following multiple choice questions by selecting correct option from the given options: (Any four). **[4]**

- i) 30 % of _____ is 300.
  - a) 1200
  - b) 1500
  - c) 1000
  - d) None of these
- ii) The fourth proportion to 6,8, 15 is _____.
  - a) 25
  - b) 20
  - c) 18
  - d) None of these
- iii) H.C.F. of 32 and 48 is _____.
  - a) 12
  - b) 8
  - c) 16
  - d) None of these
- iv) If $x = a^4 \times a^3$ then $x^3 =$ _____.
  - a) a^{12}
  - b) a^7
  - c) a^{21}
  - d) None of these
- v) Find $\frac{3}{5} + \frac{2}{3} - \frac{1}{3} =$ _____.
  - a) $\frac{19}{15}$
  - b) $\frac{38}{30}$
  - c) $\frac{23}{30}$
  - d) None of these

P.T.O.

- vi) The ages of three persons is in the ratio of 2: 5: 3. If the age of second person is 50 years, what is the age of others?
- a) 15 : 50 : 45   b) 20 : 50 : 30
 c) 10 : 50 : 30   d) None of these
- B) Answer the following multiple choice questions by selecting correct option from the given options : (any two). **[4]**
- i) LCM. of 75, 21, 54 is _____.
- a) 9450   b) 9540
 c) 5940   d) None of these
- ii) 'A' and 'B' started a business investing Rs 9000 and Rs. 8000 respectively. If at the end of the year they earn a profit of Rs.5100, then what will be the share of 'A' in the profit?
- a) 2400   b) 1700
 c) 2700   d) None of these
- iii) A fruitseller had some mangoes. He sells 60% of that and still has 280 mangoes. How many mangoes originally he had?
- a) 700   b) 420
 c) 800   d) None of these

Q2) Attempt any two of the following. **[8]**

- a) Find the simple Interest on Rs. 40,000 at 12% p.a. for 4 years.
- b) Investment in which share is more profitable? 20% at Rs. 180 or 25% at Rs. 250. (Face value = 100Rs.)
- c) Find the compound Interest on Rs.30000 at 10% p.a for 2 years, if compounded half yearly?

Q3) Attempt any four of the following: **[16]**

- a) Define the term 'statistics'. Explain the scope of statistics.
- b) Define the terms 'population' and 'sample'.
- c) Calculate median for the following data.

Expenditure (Rs)	15-20	20-25	25-30	30-35	35-40
No of Persons	15	27	30	28	20

- d) The monthly income (in Rs) of 7 families in a are as follows.

1200, 1000, 1100, 1250, 950, 1100, 1350

Calculate mean and median.

- e) Following is a frequency distribution of sale of companies. Draw histogram and find the mode graphically.

Sale (000 Rs)	20-40	40-60	60-80	80-100	100-120
Name of Companies	5	18	20	12	05

- f) The frequency distribution of marks obtained by 100 students in F. Y. B. Com. is given below.

Marks obtained	0-9	10-19	20-29	30-39	40-49	50-59
No of student	10	15	28	20	16	11

Answer the following questions-

- State the type of classification.
- Find the class mark of 3rd class.
- State the class boundaries of 4th class.
- Find the class width of any class.

SECTION - II

Q4) Attempt any three of the following. **[12]**

- The cost price of a T.V. set is Rs.45,000, for how much should it be marked, so as to earn 25% profit after allowing 10% trade discount.
- A manufacturer produces bicycles and tricycles each of which must be produced through two machines 'M₁' & 'M₂' machine 'M₁' has maximum of 120 hours available and machine M₂ has a maximum of 180 hours available per week. Manufacturing of a bicycle requires 4 hours on machine M₁ & 10 hours on machine M₂. While tricycle requires 6 hours on machine M₁ & 3 hours on machine M₂. The profits are 650Rs. for a bicycle and Rs.450 for a tricycle. Formulate L.P.P. to have a maximum profit.
- An agent was paid Rs. 30,000 as commissions on the sale of vehicles. If the rate of commission was 10% and price of each vehicle is Rs. 15000, find how much vehicles did he sell.
- Explain the concepts of cash Discount and trade Discount.

Q5) Attempt any three of the following. **[12]**

- a) Mr. Arjun purchased 30 articles at a price of Rs.150 each. He paid Rs.500 as transportation cost. He sold each of the articles for Rs.230. Find the percentage of profit.
- b) Solve the following L.P.P. by graphical method.
 Maximise $Z = x + y$
 s.t. $x + 2y \leq 8$
 $4x + 4y \geq 16$
 $x, y \geq 0$
- c) A builder when sells a flat for Rs. 3,29,000, incurs a loss of 6% Find the cost of a flat.
- d) Define the terms used in linear programming problems.
 i) Decision variables   ii) Objective functions

Q6) Attempt any four of the following. **[16]**

- a) Calculate price Index number using laspeyre's paasche's and fisher's method.

Commodity	1995		2005	
	Price	Quantity	price	Quantity
A	2	8	4	7
B	4	14	5	10
C	5	10	6	4
D	2	19	3	13

- b) Calculate range and coefficient of range of the following data.
 52,45,60,53,48,65,42,45,60
- c) Ranks obtained by 8 students in English & Mathematics are given below. Compute spearman's rank correlation co-efficient.

Ranks in English	8	5	3	1	2	6	4	7
Ranks in maths	7	6	2	4	5	8	1	3

- d) Following table shows profits (in lakh Rs.) of 100 companies

Profit	10-20	20-30	30-40	40-50	50-60
Noof companies	5	10	20	40	25

Compute standard deviation for the above data.

- e) Explain the meaning of correlation. What do you mean by positive and negative correlation. Give one example of each type.
- f) The monthly wages paid to the workers in two firms A & B gives the following result.

	Firm A	Firm B
No of workers	400	500
Mean wages	1500	1600
Standard deviation of wages	30	40

Answer the following questions.

- i) Which firm pays out larger amount as monthly wages? why?
- ii) Which firm A or B is more consistent in paying wages?

Q7) Attempt any one of the following. [8]

- a) Calculate Karl - Pearson's co-efficient of correlation from the following data.

Demand in tones	9	11	13	15	17	19	21	23
Supply in tones	6	8	10	12	14	16	18	20

OR

- b) i) Given: [4]
- $$\bar{X} = 80, \bar{Y} = 50, \sigma_x = 15, \sigma_y = 10, \gamma = -0.4$$
- Find the line of regression of x on y. Also estimate 'x' when y = 60.
- ii) Explain the cost of living index number. [4]

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P476

[Total No. of Pages : 4

[5063] - 105

F.Y. B.Com.

COMPUTER CONCEPTS AND APPLICATIONS

Computer Fundamental

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Both sections should be written in same answer books.*

SECTION - I

Q1) Attempt any four of the following

[4 × 2 = 8]

- a) Define computer.
- b) Explain any two uses of Ms - Excel.
- c) What is anti - virus software.
- d) What is e - commerce.
- e) Explain LAN and WAN.
- f) Explain any two advantages of computer.

Q2) Attempt any four of the following.

[4 × 4 = 16]

- a) Explain computer components with block diagram.
- b) Explain types of operating system.
- c) Explain use of Ms- word.
- d) What is the functionality of hub?
- e) Explain role of E - commerce in day to day life.
- f) Explain following terms:
  - i) Wordpad
  - ii) Paint

P.T.O.

Q3) Attempt any four of the following . **[4 × 4 = 16]**

- a) Write short notes on:
  - i) C. D.
  - ii) Pen Drive.
- b) Explain types of operating system.
- c) What is the difference between Ms - word and Ms - Excel.
- d) Explain computer application in.
  - i) Banking sector.
  - ii) E - Governance.
- e) What is MAN? Explain its characteristics.
- f) Explain Bus topology and mesh topology.

SECTION - II

Q4) Attempt any 4 of the following. **[4 × 2 = 8]**

- a) Explain WWW.
- b) Explain the use of credit card.
- c) Explain concept of EPS.
- d) Explain any 2 HTML tags.
- e) What is web page?
- f) Define cyber law.

Q5) Attempt any four of the following. **[4 × 4 = 16]**

- a) What are the advantages and disadvantages of Internet?
- b) How EDI works?
- c) What is Digital certificate? Explain uses of Digital certificate.
- d) Write a short note on HTML.
- e) What is web page ? Explain page size in detail.
- f) Explain types of domain Names with example.

Q6) Attempt any four of the following. **[4 × 4 = 16]**

- a) Explain the process of sending E - mail.
- b) What are the advantages and Disadvantages of EDI?
- c) What is EFT?
- d) Explain the Internet privacy and Ethical Issues.
- e) How to add images in HTML Page.
- f) Explain types of web pages.

Total No. of Questions : 6]

P476

[5063] - 105

F.Y. B.Com.

COMPUTER CONCEPTS AND APPLICATIONS

Computer Fundamental

(2013 Pattern)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गूण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) दोन्ही विभाग एकाच उत्तरपत्रिकेत सोडवावीत.

विभाग - I

प्रश्न 1) पुढीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

[4 × 2 = 8]

- अ) Computer ची व्याख्या द्या.
- ब) Ms - Excel चे कोणतेही दोन उपयोग सांगा.
- क) Anti - virus software म्हणजे काय?
- ड) E - Commerce म्हणजे काय?
- इ) LAN आणि WAN स्पष्ट करा.
- फ) Computer चे कुठलेही दोन फायदे स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) पुढीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

[4 × 4 = 16]

- अ) Computer चा आराखाडा आकृतीसह स्पष्ट करा.
- ब) Operating system चे प्रकार स्पष्ट करा.
- क) Ms - Word चे उपयोग स्पष्ट करा.
- ड) Hub चे कार्य स्पष्ट करा.
- इ) रोजच्या जिवनातील E - Commerce ची भूमिका स्पष्ट करा.
- फ) खालील संज्ञा स्पष्ट करा.
  - i) Wordpad
  - ii) Paint.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

[4 × 4 = 16]

अ) टीपा लिहा.

i) C. D.   ii) Pen Drive

ब) Operating system चे प्रकार स्पष्ट करा.

क) Ms - Word आणि Ms - Excel मधील फरक स्पष्ट करा.

ड) खालील Computer चे Application स्पष्ट करा.

i) Banking sector   ii) E - Governance

इ) MAN म्हणजे काय? त्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

फ) Bus topology आणि Mesh topology स्पष्ट करा.

विभाग - II

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

[4 × 2 = 8]

अ) WWW स्पष्ट करा.

ब) Credit card चे उपयोग स्पष्ट करा.

क) EPS ची संकल्पना स्पष्ट करा.

ड) HTML चे कोणतेही दोन TAG स्पष्ट करा.

इ) Web page म्हणजे काय?

फ) Cyber law ची व्याख्या काय?

प्रश्न 5) पुढीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

[4 × 4 = 16]

अ) Internet चे फायदे व तोटे स्पष्ट करा.

ब) EDI चे कार्य स्पष्ट करा.

क) Digital Certificate म्हणजे काय? Digital Certificate चे उपयोग स्पष्ट करा.

ड) HTML वर टीपा लिहा.

इ) Web page म्हणजे काय? page size स्पष्ट करा.

फ) Domain Name चे प्रकार उदाहरणासह स्पष्ट करा.

प्रश्न 6) पुढीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

[4 × 4 = 16]

अ) E-mail पाठवण्याची पद्धत स्पष्ट करा.

ब) EDI चे फायदे आणि तोटे स्पष्ट करा.

क) EFT म्हणजे काय?

ड) Internet privacy आणि Ethical Issues स्पष्ट करा.

इ) HTML page मध्ये Images कश्या Add कराव्यात.

फ) Web Pages चे प्रकार स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P477

[Total No. of Pages : 4

[5063] - 106

F.Y. B.Com.

ORGANISATIONAL SKILLS DEVELOPMENT

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What are the characteristics of a modern office ? Explain in details the principles of office layout. **[16]**

Q2) Define Office manager. Explain the duties and responsibilities of office manager. **[16]**

OR

Define office organisation. Explain the types of organisation with diagram.

Q3) a) State the advantages of E - Forms. **[8]**

b) Explain the advantages of webpage. **[8]**

OR

a) State elements of effective communication.

b) State the advantages of upward communication.

Q4) What is Record management? State the Utility of Digitalisation of Records. Briefly Explain the process of digitalisation of records. **[16]**

P.T.O.

Q5) Write short notes : (Any Two)

[16]

- a) Objectives of Public relation
- b) Modern methods of public relation.
- c) Computerisation of office activities.
- d) Payroll Accounting

Total No. of Questions : 5]

P477

[5063] - 106

F.Y. B.Com.

ORGANISATIONAL SKILLS DEVELOPMENT

(2013 Pattern)

(मराठी रुपांतर)

वेळ: 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) आधुनिक कार्यालयाची वैशिष्ट्ये लिहा. कार्यालयीन रचनेची तत्त्वे सविस्तरपणे स्पष्ट करा. [16]

प्रश्न 2) कार्यालयीन व्यवस्थापकाची व्याख्या लिहा. कार्यालय व्यवस्थापकाची कर्तव्ये आणि जबाबदाऱ्या स्पष्ट करा. [16]

किंवा

‘कार्यालय संघटन’ व्याख्या लिहा. कार्यालय संघटनेचे प्रकार अराखड्यासह स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) अ) इ - प्रपत्रांचे फायदे लिहा. [8]

ब) वेबपेजचे फायदे लिहा. [8]

किंवा

अ) प्रथावी संदेशवहनाचे घटक लिहा.

ब) ऊर्ध्वगामी संदेशवहनाचे फायदे लिहा.

प्रश्न 4) दफ्तर व्यवस्थापन म्हणजे काय? दफ्तराच्या अंकीकरणाची उपयुक्तता सांगून अंकीकरणाची प्रक्रिया स्पष्ट करा. [16]

प्रश्न 5) टिपा लिहा (कोणत्याही दोन)

[16]

- अ) जनसंपर्काचे उद्देश
- ब) जनसंपर्काच्या आधुनिक पध्दती
- क) कार्यालयीन कामकाजाचे संगणकीकरण
- ड) पे - रोल अकांऊटिंग

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P478

[Total No. of Pages : 4

[5063]-107
F.Y. B.Com.
BANKING AND FINANCE
Fundamentals of Banking
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What is Bank? Explain Evaluation of Banking in Asia. **[16]**

Q2) Explain the primary and secondary Functions of Bank. **[16]**

OR

Explain Methods of Remittances. **[16]**

Q3) a) Explain the procedure of Account opening in Bank. **[8]**

b) State Features of promissory Note. **[8]**

OR

a) State the Types of Crossing. **[8]**

b) Explain the types of Endorsements. **[8]**

Q4) Explain the meaning and Types of Technology in Banking. **[16]**

P.T.O.

Q5) Write short notes (Any Two) :

[16]

- a) Principle of Safety and profitability
- b) Multiple credit creation
- c) Balance sheet of commercial Bank
- d) Electronic Fund Transfer

Total No. of Questions : 5]

P478

[5063]-107

F.Y. B.Com.

बँक व्यवसाय आणि वित्तपुरवठा

बँक व्यवसायाची मूलतत्वे

(2013 पॅटर्न)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) बँक म्हणजे काय? अशियातील बँक व्यवसायाची उत्क्रांती स्पष्ट करा. [16]

प्रश्न 2) बँकेची प्राथमिक आणि दुय्यम कार्ये स्पष्ट करा. [16]

किंवा

पैसे पाठविण्याच्या पध्दती स्पष्ट करा. [16]

प्रश्न 3) अ) बँकेत खाते उघडण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा. [8]

ब) वचनपत्राची वैशिष्ट्ये सांगा. [8]

किंवा

अ) रेखांकनाचे प्रकार सांगा. [8]

ब) पृष्ठांकनाचे प्रकार स्पष्ट करा. [8]

प्रश्न 4) बँक व्यवसायातील तंत्रज्ञानाचा अर्थ आणि प्रकार स्पष्ट करा. [16]

प्रश्न 5) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[16]

- अ) सुरक्षितता आणि लाभप्रदता तत्व
- ब) बहुविध पतनिर्मिती
- क) व्यापारी बँकेचा ताळेबंद
- ड) इलेक्ट्रॉनिक निधी हस्तांतरण

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P479

[Total No. of Pages : 4

[5063]-108
F.Y. B.Com.
GEOGRAPHY
Commercial Geography
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Neat diagrams must be drawn wherever necessary.*
- 3) Use of map stencils is allowed.*

Q1) Answer the following upto 20 words each (Any Ten) :

[20]

- i) Mention any two approaches to commercial Geography.
- ii) What is meant by Environment?
- iii) Name any two tertiary Economic Activities.
- iv) What is Solar Energy?
- v) State names of trees in Equatorial Evergreen Forest.
- vi) State any two advantages of Under Population.
- vii) Name any two Cotton Textile Centers in India.
- viii) State any two advantages of Railway Transportation.
- ix) State any two products that are Exported by India.
- x) What is Agro - Tourism?
- xi) State any two Hill - stations in India.
- xii) Write the types of Bar Graph.
- xiii) Give any two factors of Industrial Location.

P.T.O.

Q2) Answer the following upto 50 words each (Any Two) : **[10]**

- a) Commodity Approach
- b) Importance of Monsoon Forest
- c) Tourist Industry in India
- d) Divided Circle Method

Q3) Answer the following upto 150 words each (Any Two) : **[20]**

- a) Explain the Cultural factors of Environment.
- b) Explain the Characteristics of Commercial Farming.
- c) Give an account of Cotton Textile Industry in India.
- d) Explain the factors affecting Trade.

Q4) Answer the following upto 300 words each (Any Two) : **[30]**

- a) Define Commercial Geography. Explain the nature and scope of commercial Geography.
- b) Explain the Population Characteristics of India.
- c) Compare various Modes of Transport.
- d) Explain the Geographical factors influencing Tourism.

Total No. of Questions : 4]

P479

[5063]-108
F.Y. B.Com.
GEOGRAPHY
Commercial Geography
(2013 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
3) नकाशा स्टेन्सिल्ले वापरण्यास परवानगी आहे.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 20 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दहा) [20]

- i) व्यापारी भूगोलांच्या कोणत्याही दोन अभ्यास पध्दती नमुद करा.
- ii) पर्यावरण म्हणजे काय?
- iii) तृतीय श्रेणीच्या दोन आर्थिक व्यवसायाची नांवे लिहा.
- iv) सौरउर्जा म्हणजे काय?
- v) विषुववृत्तीय सदाहरित अरण्यांतील वृक्षांची नांवे लिहा.
- vi) न्युनतम लोकसंख्येचे दोन फायदे सांगा.
- vii) भारतातील सुतीवस्त्र उद्योगांच्या दोन केंद्राची नांवे लिहा.
- viii) रेल्वे वाहतुकीचे दोन फायदे सांगा.
- ix) भारतातून निर्यात होणारी कोणतीही दोन उत्पादने सांगा.
- x) कृषी पर्यटन म्हणजे काय?
- xi) भारतातील कोणतेही दोन थंड हवेची ठिकाणे सांगा.
- xii) स्तभांलेखाचे प्रकार लिहा.
- xiii) उद्योगधंद्याच्या स्थानिकीकरणावर परिणाम करणारे कोणतेही दोन घटक सांगा.

- प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) [10]
- अ) वस्तूनिष्ठ पध्दत
  - ब) मान्सून अरण्याचे महत्त्व
  - क) भारतातील पर्यटन उद्योग
  - ड) विभाजित वर्तुळ पध्दती

- प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 150 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) [20]
- अ) पर्यावरणांचे सांस्कृतिक घटक स्पष्ट करा.
  - ब) व्यापारी शेतीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
  - क) भारतातील सुती वस्त्रोद्योगांचा वृत्तांत द्या.
  - ड) व्यापारावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

- प्रश्न 4) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 300 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) [30]
- अ) व्यापारी भूगोलांची व्याख्या सांगून, व्यापारी भूगोलांचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.
  - ब) भारतीय लोकसंख्येची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
  - क) वाहतुक प्रकाराचे तुलनात्मक विश्लेषण करा.
  - ड) पर्यटनावर परिणाम करणारे भौगोलिक घटक स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P480

[Total No. of Pages : 4

[5063]-109

F.Y. B.Com.

DEFENCE BUDGETING, FINANCE AND MANAGEMENT

Defence Organization and Management in India

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer in 20 words each (any ten) :

[20]

- i) Define Logistics.
- ii) Write any two functions of signal corps.
- iii) Define counter intelligence.
- iv) Define defence programming.
- v) Write any two functions of NSC.
- vi) Define grand strategy.
- vii) Define Sea-power.
- viii) Write any two functions of Territorial Army.
- ix) Write any two limitations of defence management.
- x) What do you mean by Military industrial complex?
- xi) Write any two functions of C.R.P.F.
- xii) Write any two functions of combat branches.
- xiii) Write any two functions of EME.

P.T.O.

Q2) Answer in 50 words each (any two) : **[10]**

- i) Explain functions of Ministry of defence.
- ii) Describe various types of Aircrafts of Indian Air Force.
- iii) Explain Characteristics of the Artillery.

Q3) Answer in 150 words each (any two) : **[20]**

- i) Write a critical note on Indian intelligence organization.
- ii) Explain role of naval power during peace time.
- iii) Discuss powers of President in relation to the Armed forces.

Q4) Answer in 300 words each (any two) : **[30]**

- i) Explain evolution and modernization of Indian armed forces.
- ii) Discuss higher defence organization in India.
- iii) Explain role of Administrative services in National Defence.

Total No. of Questions : 4]

P480

[5063]-109

F.Y. B.Com.

डिफेन्स बजेटिंग फायनान्स अँड मैनेजमेन्ट
डिफेन्स ऑर्गनाजेशन अँड मैनेजमेन्ट इन इंडिया
(2013 पॅटर्न)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) 20 शब्दांत उत्तरे द्या. (कोणतेही दहा)

[20]

- i) पुरवठाव्यवस्था व्याख्या द्या.
- ii) सिग्नल क्रॉस (संपर्क यंत्रणा) ची कोणतीही दोन कार्ये नमूद करा.
- iii) काऊन्टर इन्टीलीजन्स व्याख्या द्या.
- iv) “डिफेन्स प्रोग्रामींग” व्याख्या द्या.
- v) एन.एस.सी.ची कोणतीही दोन कार्ये नमूद करा.
- vi) ‘ग्रॅन्ड स्ट्रॅटेजी’ व्याख्या द्या.
- vii) सागरी सामर्थ्य व्याख्या द्या.
- viii) प्रादेशिक सेनादलाची कोणतीही दोन कार्ये लिहा.
- ix) संरक्षण व्यवस्थापनाच्या कोणत्याही दोन मर्यादा लिहा.
- x) मिलीटरी इन्डस्ट्रीयल कॉम्प्लेक्स म्हणजे काय ?
- xi) सी.आर.पी.एफ. ची कोणतीही दोन कार्ये नमूद करा.
- xii) लढाऊ शाखेची कोणतीही दोन कार्ये लिहा.
- xiii) ई.एम.ई. ची कोणतीही दोन कार्ये लिहा.

प्रश्न 2) 50 शब्दात उत्तरे द्या. (कोणतेही दोन) [10]

- i) संरक्षण मंत्रालयाची कार्ये स्पष्ट करा.
- ii) भारतीय हवाईदलातील विविध विमानांच्या प्रकारांचे वर्णन करा.
- iii) तोफखानादलाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) 150 शब्दात उत्तरे द्या. (कोणतेही दोन) [20]

- i) भारताची गुप्तचर यंत्रणा (संघटन) यावर टिकात्मक टिपण लिहा.
- ii) शांततादलातील नाविकदलाची भूमिका स्पष्ट करा.
- iii) सशस्त्र सेनादलाच्या संदर्भात भारताच्या राष्ट्रपतीचे आधिकार याबाबत चर्चा करा.

प्रश्न 4) 300 शब्दात उत्तरे द्या. (कोणतेही दोन) [30]

- i) भारताच्या सशस्त्र सेनादलातील उत्क्रांती आणि आधुनिकीकरण स्पष्ट करा.
- ii) भारताच्या उच्चस्तरीय संरक्षण संघटनाबाबत चर्चा करा.
- iii) राष्ट्रीय संरक्षणासंबंधी विविध प्रशासकीय सेवांची भूमिका स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P481

[Total No. of Pages : 4

[5063]-110
F.Y. B.Com.
CO-OPERATION
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Describe the Objectives, Nature and Scope of Co-operation. **[16]**

Q2) Discuss the Gorewala Committee Report and Vaidyanathan Committee Report. **[16]**

OR

Explain the Origin of Co-operative Movement in India.

Q3) a) Discuss on the Development of Co-operative Movement in India during the Sixth and Seventh Plan Period. **[8]**

b) Explain the Types of Rural Co-operatives. **[8]**

OR

a) Explain the Future Trends of Co-operative Movement in India.

b) Explain the Problems and Suggestions of Co-operative Training Programmes in India.

P.T.O.

Q4) Critically Evaluate the Achievement of the Co-operative Movement in India.[16]

Q5) Write short notes (Any Two) : [16]

- a) Types of Non-Agriculture Co-operatives
- b) Weakness of Co-operative Movement in India
- c) Co-operative Training in India
- d) Federation of Co-operatives

Total No. of Questions : 5]

P481

[5063]-110
F.Y. B.Com.
CO-OPERATION
(2013 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) सहकाराची उद्दिष्टे, स्वरूप व व्याप्ती यांचे वर्णन करा. [16]

प्रश्न 2) गोरेवाल समिती अहवाल आणि वैद्यनाथन समिती अहवालांची चर्चा करा. [16]

किंवा

भारतातील सहकारी चळवळीचा उगम स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) अ) सहाव्या आणि सातव्या पंचवार्षिक योजनेतील भारतातील सहकारी चळवळीच्या विकासाबद्दल चर्चा करा. [8]

ब) ग्रामीण सहकारी संस्थांचे प्रकार स्पष्ट करा. [8]

किंवा

अ) भारतातील सहकारी चळवळीची भविष्यकालीन वाटचाल स्पष्ट करा.

ब) भारतातील सहकारी प्रशिक्षण कार्यक्रमाच्या समस्या व उपाययोजना स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) भारतातील सहकारी चळवळीच्या योगदानाचे टिकात्मक परिक्षण करा. [16]

प्रश्न 5) थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[16]

- अ) बिगर शेती सहकारी संस्थाचे प्रकार
- ब) भारतातील सहकारी चळवळीतील दूर्बलता
- क) भारतातील सहकार प्रशिक्षण
- ड) सहकारी संघ

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P482

[Total No. of Pages : 4

[5063]-111
F.Y. B.Com.
MANAGERIAL ECONOMICS
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) State and explain scope and characteristics of Managerial Economics. [16]

Q2) Explain determinants of demand. [16]

OR

Explain types of Elasticity of Demand.

Q3) a) Explain methods of Business Forecasting. [8]

b) Explain Law of Demand. [8]

OR

a) Explain usefulness of capital budgeting. [8]

b) Explain profit maximisation as a objective of the Firm. [8]

Q4) Explain the role Played by MNCs in development in Indian Economy. [16]

P.T.O.

Q5) Write short notes (Any Two) :

[16]

- a) Limitations of cost benefit analysis
- b) Law of Return to scale
- c) Business trends in India
- d) Modernization and Investment decisions

Total No. of Questions : 5]

P482

[5063]-111

F.Y. B.Com.

व्यवस्थापकीय अर्थशास्त्र

(2013 पॅटर्न)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) व्यवस्थापकीय अर्थशास्त्राची व्याप्ती व वैशिष्ट्ये सांगा व विशद करा. [16]

प्रश्न 2) मागणीचे निर्धारक घटक विशद करा. [16]

किंवा

मागणी लवचिकतेचे प्रकार विशद करा.

प्रश्न 3) अ) व्यवसाय पुर्वअंदाजाच्या पध्दती विशद करा. [8]

ब) मागणीचा नियम विशद करा. [8]

किंवा

अ) भांडवलाच्या अंदाजाची उपयुक्तता स्पष्ट करा. [8]

ब) व्यवसाय संस्थेचे उद्दिष्ट म्हणून महत्तम नफा हे उद्दिष्ट विशद करा. [8]

प्रश्न 4) भारतीय अर्थव्यवस्थेच्या विकासातील बहुराष्ट्रीय महामंडळाची भूमिका विशद करा. [16]

प्रश्न 5) थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[16]

- अ) खर्च - लाभ विश्लेषणाच्या मर्यादा
- ब) प्रतिफलाचा नियम
- क) भारतातील व्यवसाय प्रवृत्ती
- ड) आधुनीकिकरण आणि गुंतवणूक निर्णय

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P483

[Total No. of Pages : 2

[5063]-112
F.Y. B.Com.
ESSENTIALS OF E-COMMERCE
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Give illustrations wherever necessary.*

Q1) Explain concept of E-Commerce? With its types? **[16]**

Q2) Define E-Payment System? Explain Different types of EPS. **[16]**

OR

Define EDZ? Explain its benefits and processes?

Q3) a) Explain following term : **[8]**

i) Digital Economy

ii) E-Marketing

b) Explain advantages of e-trading. **[8]**

OR

a) Explain on-line booking system with example? **[8]**

b) Explain security issues related to e-commerce? **[8]**

P.T.O.

Q4) Explain problems and opportunities in E-Commerce in India. **[16]**

Q5) Short notes (any two) : **[16]**

- a) Tools and services of Internet
- b) Digital signature
- c) Uses of E-mail
- d) e-banking

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P484

[Total No. of Pages : 4

[5063]-113
F.Y. B.Com.
INSURANCE AND TRANSPORT
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What is Insurance? Explain the scope of Insurance. **[16]**

Q2) What is General Insurance? Explain the principles of General Insurance. **[16]**

OR

Explain , "Tourism plays an important role in Indian Economic development."

Q3) a) Explain the role of tourist guide. **[8]**

b) Explain the need of life Insurance. **[8]**

OR

a) Explain the various types of life insurance policies.

b) Explain the need and importance of water transport.

Q4) What is mean by Transport? Explain "Road transport in India". **[16]**

P.T.O.

Q5) Write short notes (Any Two) :

[16]

- a) Opportunities in Tourism
- b) Merits of air Transport
- c) Types of Business Risk
- d) Hazards in logistics

Total No. of Questions : 5]

P484

[5063]-113

F.Y. B.Com.

विमा आणि वाहतूक

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) विमा म्हणजे काय? विम्याची व्याप्ती स्पष्ट करा. [16]

प्रश्न 2) साधारण विमा म्हणजे काय? साधारण विम्याची तत्त्वे स्पष्ट करा. [16]

किंवा

“भारतीय आर्थिक विकासामध्ये पर्यटन महत्त्वाची भूमिका बजावते” स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) अ) पर्यटक मार्गदर्शकाची भूमिका स्पष्ट करा. [8]

ब) आयुर्विम्याची आवश्यकता स्पष्ट करा. [8]

किंवा

अ) आयुर्विमापत्राचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

ब) जल वाहतूकीची गरज व महत्त्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) वाहतूक म्हणजे काय? ‘भारतातील रस्ते वाहतूक’ स्पष्ट करा. [16]

प्रश्न 5) टीपा लिहा (कोणत्याही दोन).

[16]

- अ) पर्यटन व्यवसायातील संधी
- ब) हवाई वाहतूकीचे फायदे
- क) व्यावसायिक जोखमिचे प्रकार
- ड) लॉजिस्टिकमधील अडथळे

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P485

[Total No. of Pages : 4

[5063]-114
F.Y. B.Com.
MARKETING & SALESMANSHIP
(Fundamentals of Marketing)
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What is mean by market? Explain the various types of market. **[16]**

Q2) Explain the various methods of pricing. **[16]**

OR

Explain the factors determining buyers behaviour.

Q3) a) Discuss 'Micro and Macro environment'. **[8]**

b) Explain the Features of rural marketing. **[8]**

OR

a) Discuss on market logistics decisions.

b) State the Features of Services.

Q4) Explain the various medias of Advertising. **[16]**

P.T.O.

Q5) Write notes (any two) :

[16]

- a) Internal controllable factors of marketing environment
- b) Importance of rural marketing mix
- c) Importance of services in marketing
- d) Designing distribution channels

Total No. of Questions : 5]

P485

[5063]-114

F.Y. B.Com.

MARKETING & SALESMANSHIP

(Fundamentals of Marketing)

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) बाजारपेठ म्हणजे काय? बाजारपेठाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा. [16]

प्रश्न 2) किंमत ठरविण्याच्या विविध पद्धती स्पष्ट करा. [16]

किंवा

खरेददाराचे वर्तन ठरविणारे घटक स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) अ) सुक्ष्म आणि स्थूल पर्यावरण चर्चा करा. [8]

ब) ग्रामीण विपणनाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. [8]

किंवा

अ) बाजारपेठ सुलभीकरण निर्णय यावर चर्चा करा.

ब) सेवांची वैशिष्ट्ये सांगा.

प्रश्न 4) जाहीरातीची विविध माध्यमे स्पष्ट करा. [16]

प्रश्न 5) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[16]

- अ) विपणन पर्यावरणाचे नियंत्रणक्षम अंतर्गत घटक
- ब) ग्रामीण विपणन मिश्रचे महत्व
- क) विपणनात सेवांचे महत्व
- ड) वितरण मार्ग रचना

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P486

[Total No. of Pages : 4

[5063]-115
F.Y. B.Com.
CONSUMER PROTECTION AND BUSINESS ETHICS
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define the term 'Consumer'. Explain the scope and importance of Consumer Movement. **[16]**

Q2) Explain the provisions in Right to Information Act, 2005 under the sections 4 to 6. **[16]**

OR

Explain the Redressal Machinery under the Consumer Protection Act, 1986.

Q3) a) Discuss the Ethics of Accounting Information. **[8]**

b) Explain the General Principles of United Nation's Guidelines for Consumer Protection. **[8]**

OR

a) Explain the Nature of Business Ethics.

b) Write a note on "Ethics of Production".

P.T.O.

Q4) Explain in detail the Business Ethics and Environmental Issues in India and at International Level. **[16]**

Q5) Short notes (Any Two) : **[16]**

- a) Scope of Business Ethics.
- b) Social Responsibility of Business.
- c) Green Initiative.
- d) Challenges before Voluntary Consumer Organisations (VCO's).

Total No. of Questions : 5]

P486

[5063]-115

F.Y. B.Com.

ग्राहक संरक्षण आणि व्यावसायिक नीतिमुल्ये
(2013 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) ग्राहक या संकल्पनेची व्याख्या देवून ग्राहक चळवळीची व्याप्ती व महत्व स्पष्ट करा.[16]

प्रश्न 2) माहिती अधिकार कायदा, 2005 मधील कलम 4 ते 6 अंतर्गत असणाऱ्या तरतूदी स्पष्ट करा.
[16]

किंवा

ग्राहक संरक्षण कायदा, 1986 अंतर्गत असणारी ग्राहक तक्रार निवारण यंत्रणा स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) अ) चर्चा करा : जमा खर्च माहितीची नीतिमुल्ये. [8]

ब) संयुक्त राष्ट्रसंघाची ग्राहक संरक्षणाबाबतची सामान्य तत्वे स्पष्ट करा. [8]

किंवा

अ) व्यावसायिक नीतिमुल्यांचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ब) टिप द्या : उत्पादनाची नीतिमुल्ये.

प्रश्न 4) भारत आणि जागतिक स्तरावरील व्यावसायिक नीतिमुल्ये आणि पर्यावरणीय मुद्दे सविस्तर स्पष्ट करा. [16]

प्रश्न 5) टीपा द्या (कोणत्याही दोन).

[16]

- अ) व्यावसायिक नीतिमुल्यांची व्याप्ती
- ब) व्यवसायाची सामाजिक जबाबदारी
- क) हरीत पुढाकार
- ड) स्वयंसेवी ग्राहक संघटनांसमोरील आव्हाने

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P487

[Total No. of Pages : 4

[5063]-116
F.Y. B.Com.
BUSINESS ENVIRONMENT AND ENTREPRENEURSHIP
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:-

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What do you mean by Business Environment. Explain in detail the types of Business Environment. **[16]**

Q2) What is depletion of natural resources? Describe in detail the reasons of the depletion of natural resources. **[16]**

OR

What is Inflation? Describe the causes and remedies of Inflation.

Q3) a) Write a note on District Industries Centre (DIC). **[8]**

b) Write a detail note on Entrepreneurship Development Institute of India (EDII). **[8]**

OR

a) Explain the habits of Entrepreneurs.

b) Write a note on Importance of Entrepreneurship.

P.T.O.

Q4) Write a detail information of any successful entrepreneur from your area.[16]

Q5) Write short notes (Any Two) : **[16]**

- a) Dr. Cyrus Poonawala
- b) Maharashtra Centre for Entrepreneurship Development
- c) Entrepreneur as a Catalyst
- d) Dynamics of Motivation

Total No. of Questions : 5]

P487

[5063]-116

F.Y. B.Com.

BUSINESS ENVIRONMENT AND ENTREPRENEURSHIP

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्न-पत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) व्यावसायिक पर्यावरण यापासून आपणास काय अर्थबोध होतो? व्यावसायिक पर्यावरणाचे प्रकार सविस्तरपणे विशद करा. [16]

प्रश्न 2) नैसर्गिक संसाधनांचा ऱ्हास म्हणजे काय? नैसर्गिक संसाधनांच्या ऱ्हासाची कारणे सविस्तरपणे वर्णन करा. [16]

किंवा

चलन वाढ म्हणजे काय? चलनवाढीची कारणे आणि उपाययोजना सविस्तरपणे वर्णन करा.

प्रश्न 3) अ) जिल्हा उद्योग केंद्र यावर टीप लिहा. [8]

ब) भारतीय उद्योजकता विकास संस्था यावर सविस्तर टीप लिहा. [8]

किंवा

अ) उद्योजकांच्या सवयी स्पष्ट करा.

ब) उद्योजकतेचे महत्व यावर टीप लिहा.

प्रश्न 4) तुमच्या भागातील कोणत्याही यशस्वी उद्योजकाची माहिती सविस्तरपणे लिहा. [16]

प्रश्न 5) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[16]

- अ) डॉ. सायरस पूनावाला
- ब) महाराष्ट्र उद्योजकता विकास केंद्र
- क) उद्योजक एक उत्प्रेरक
- ड) प्रेरणाचे चलनशास्त्र

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P488

[Total No. of Pages : 4

[5063]-117

F.Y. B.Com.

FOUNDATION COURSE IN COMMERCE

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define the term 'Partnership'. Describe in detail the advantages and disadvantages of the 'Partnership Firm.' **[16]**

Q2) a) Explain various challenges before co-operative sector. **[8]**

b) What is difference between Life and Non life Insurance. **[8]**

OR

a) What is the role of N.G.O. in India. **[8]**

b) Explain the concept of Franchising. **[8]**

Q3) 'Protection and Education of Investor is necessary' Justify. **[16]**

OR

Write an Essay on 'Functions of Commodity Exchange.' **[16]**

P.T.O.

Q4) Write the meaning of following terms (any 8) :

[16]

- a) Surrender value
- b) Niche strategy
- c) Labour intensive
- d) Mutual Fund
- e) Subsidy
- f) Trade Mark
- g) Zero-base budgeting
- h) Privatisation
- i) Seed capital
- j) Negotiable Instrument

Q5) Write short notes (Any Two) :

[16]

- a) Types of co-operative societies
- b) Networking
- c) Online Trading
- d) Business Ethics

Total No. of Questions : 5]

P488

[5063]-117

F.Y. B.Com.

FOUNDATION COURSE IN COMMERCE

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) भागीदारीची व्याख्या सांगा. भागीदारी संस्थेचे फायदे आणि तोटे सविस्तर सांगा. [16]

प्रश्न 2) अ) सहकार क्षेत्रापुढील वेगवेगळी आव्हाने स्पष्ट करा. [8]

ब) जीवन विमा आणि सर्वसाधारण विमा यातील फरक सांगा. [8]

किंवा

अ) भारतात N.G.O. ची भूमिका काय आहे? [8]

ब) 'फ्रॅन्चाइझिंग'ची कल्पना स्पष्ट करा. [8]

प्रश्न 3) 'गुंतवणुकदारांचे प्रबोधन आणि संरक्षण गरजेचे आहे' भाष्य करा. [16]

किंवा

वस्तु विनिमयाच्या कार्यावर निबंध लिहा. [16]

प्रश्न 4) खालील संज्ञांचा अर्थ लिहा. (कोणत्याही आठ)

[16]

- अ) सरेंडर व्हॅल्यु
- ब) निश स्ट्रेटेजी
- क) श्रम प्रधान
- ड) म्युच्युअल फंड
- इ) सबसीडी
- फ) ट्रेड मार्क
- य) शून्याधारीत अंदाजपत्रक
- र) खाजगीकरण
- ल) बीज भांडवल
- व) चलनक्षम दस्तेवज

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन)

[16]

- अ) सहकारी संस्थेचे प्रकार
- ब) नेटवर्किंग
- क) ऑनलाइन ट्रेडिंग
- ड) व्यवसाय मूल्ये

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P489

[Total No. of Pages : 2

[5063]-118

F.Y. B.Com

ADDITIONAL ENGLISH

(2013 Pattern)

Text Book : Gems of English Prose and Poetry

Edited by : Ashok Chaskar

Vijay Madge

Anand Kulkarni

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one from (A) and one from (B) in about 100 words each : [12]

- A) i) Why does Shiva say that the 'grow more wheat' package is not suitable for Indian farmers?
- ii) Comment on the nature of fortune teller's business.
- B) What problems do rapidly growing cities face? What steps need to be taken to solve them?

Q2) Attempt any one from (A) and one from (B) in about 100 words each : [12]

- A) i) Describe the narrator's encounter with the bank manager in 'My Financial career'.
- ii) What is the reason for the traveller choosing the less travelled path?
- B) i) Bring out the significance of good manners in life according to J.C. Hills.
- ii) Comment on the universality of the poem 'Where the Mind is without Fear'.

Q3) Attempt any one from (A) and one from (B) in about 100 words each : [12]

- A) i) What according to Ray, are two main factors responsible for the present state of Indian Films?
- ii) Discuss the imagery used in 'When We Two Parted'.

P.T.O.

- B) i) How did king describe the sufferings of the African Americans?
ii) What is the central idea of Walt Whitman's 'Gods'?

Q4) Attempt any one from (A) and one from (B) in about 100 words each : [12]

- A) i) What according to Aruna Roy, has happened to the political system of India?
ii) Bring out the significance of imagery and symbolism in 'The Lotus'.
B) i) What are the horrible things that have possessed the earth, according to Swami Vivekanand?
ii) How does the poet deal with the theme of man's estrangement from a man-made world?

Q5) A) Attempt any one from the following in 100 words : [6]

- i) Why was Abdul kerim angry with Mangal Singh?
ii) How does the poet describe the various stages of life in 'All the World's stage'?

B) Attempt any Three of the following : [6]

- i) Give Synonyms of the following words or expressions :-
a) large   b) Sorrow
ii) Give antonyms of the following words :
a) front   b) joy
iii) Give verb forms of the following words :
a) reflection   b) performance
iv) Choose the correct alternative and rewrite :
a) The teacher selected all students _____ Rahul.
(except / accept)
b) His Kurta is very _____.
(lose / loose)

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P490

[Total No. of Pages : 4

[5063] - 119

F.Y. B.Com.

MARATHI (मराठी)

व्यावहारिक व उपयोजित मराठी
(2013 Pattern)

अभ्यासपुस्तके : 1) यशोगाथा आणि निबंध
2) व्यावहारिक व उपयोजित मराठी

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 60

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर 500 शब्दात निबंध लिहा.

[10]

- i) विज्ञान आणि अंधश्रद्धा.
- ii) शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या.
- iii) ग्राहक संरक्षण चळवळ.
- iv) रात्र चांदण्याची. (ललित)

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही दहा प्रश्नांची उत्तरे सुमारे 20 शब्दात लिहा.

[10]

- i) 'नटसम्राट' नाटकात डॉ.लागू यांनी कोणती भूमिका केली?
- ii) 'गानतपस्वी' कोणाला म्हटले आहे?
- iii) 'यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ' नाशिक चे पहिले कुलगुरु कोण होते?
- iv) डॉ. रघुनाथ माशेलकर यांना कोणकोणते पुरस्कार प्रदान केले गेले?
- v) डॉ. ह.वि.सरदेसाई यांचे शालेय शिक्षण कोठे कोठे झाले?

P.T.O.

- vi) डॉ. विजय भटकर यांनी संगणक प्रशिक्षण देण्यासाठी कोणकोणत्या संस्थांची निर्मिती केली ?
- vii) डॉ. बालाजी तांबे यांनी अध्यात्मिक शिक्षण देण्यासाठी कोणत्या संस्थेची स्थापना केली ?
- viii) सिंधुताईना लहानपणी कोणत्या नावाने हाक मारत असत ?
- ix) प्रवीण मसाला उद्योगाचे जनक कोण आहेत ?
- x) फादर फ्रान्सिस दिब्रिटो यांनी धर्मगुरू होण्याचा मनोदय केव्हा बोलून दाखवला ?
- xi) डी.एस. कुलकर्णी यांचे पूर्ण नाव काय ?
- xii) शतकाचे शतक करणारा क्रिकेटपटू कोण ?

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

[20]

- i) प्रसिद्ध दैनिकामध्ये मा. संपादकांच्या नावे वार्ताहर पदासाठी अर्ज करा.
- ii) मुंबई मराठी ग्रंथालयात काम करणाऱ्या सहाय्यक ग्रंथपालाचा वैद्यकीय रजा अर्ज आला आहे. त्यावर मा. सचिवांसाठी टिप्पणी लिहा.
- iii) सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ पदव्युत्तर विभागातील शिक्षकांची सहकारी पतसंस्था मर्यादित, पुणे. या संस्थेच्या कार्यकारी मंडळाची सभा बुधवार दि. 6 फेब्रुवारी 2015 रोजी पदार्थविज्ञान विभागात भरली होती. त्याचे इतिवृत्त लिहा.
- iv) गोदावरी सहकारी बँकेने आकर्षक व्याजदराने ठेवी स्वीकारण्याचे घोषित केले आहे. ग्राहकांसाठी यासंबंधी घोषणापत्रक तयार करा.
- v) महाविद्यालयातील विज्ञान विभागासाठी काही उपकरणे खरेदी करावयाची आहेत. यासाठी निविदालेखन करा.
- vi) महाविद्यालयात स्पर्धा परीक्षा केंद्र सुरू करावयाचे आहे. त्यासंबंधीचे माहितीपत्रक तयार करा.

प्रश्न 4) अ) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. [5]

- i) 'स्मार्ट' या नवीन मोबाईलची वर्तमानपत्रासाठी जाहिरात तयार करा.
- ii) महाराष्ट्र राज्य कृषी विभागाने अल्पभूधारक शेतकऱ्यांसाठी चारा अनुदान योजना सुरू केली आहे. त्यासाठी जाहिर निवेदन तयार करा.

ब) खालीलपैकी कोणत्याही पाच पारिभाषिक संज्ञा लिहा. [5]

- i) Basic Pay
- ii) Cell
- iii) Confidential
- iv) Excise
- v) Increment
- vi) Management
- vii) Passport

प्रश्न 5) खालील इंग्रजी उताऱ्याचे मराठीत भाषांतर करा. [10]

Each nation has a particular genius of its own, and therefore, a particular way of self-expression. The Indian mind expressed its feeling of beauty in a way which suited the temperment and ideals of its people. They had always valued spiritual concepts and love of nature more than anything else. So we find in the apperception creation of the beautiful, nature plays an important role; and in the painting of deities and human beings, the inner apperception of beauty, the subtle and mysterious way of self-expression of Indian mind has been unfolded in the present work in its richness and variety of a very unique nature.

किंवा

खालील उताऱ्याचे एक तृतीयांश सारांशलेखन करून त्यास समर्पक शीर्षक द्या.

भारतीयांसाठी स्वतंत्र आणि भारतीय संस्कृतीशी सुसंगत अशी राष्ट्रीय शिक्षणप्रणाली निर्माण करणे हा रविंद्रनाथांचा ध्यास होता. त्यासाठी प्रत्यक्ष प्रयोग करून पाहणे ही त्यांची कसोटी पाहण्याची रीत होती. हजारो वर्षांच्या परंपरेतून, प्रयोगांतून आणि अनुभवांतून उत्क्रांत झालेली अशी एक भारतीय शिक्षणप्रणाली होती. भारतीय इतिहासातल्या बौद्धकाळात नालंदा, विक्रमशीला यासारखी विद्यापीठे ही आंतरराष्ट्रीय विद्यापीठे होती. पाश्चात्य देशात विद्यापीठाची संकल्पनाही तेव्हा ज्ञात नव्हती. टागोरांना हा वारसा राष्ट्रीय महत्त्वाचा वाटत होता. भारतीय शिक्षणप्रणालीची मूलभूत त्रिसूत्री टागोरांनी महत्त्वाची मानली आहे. ज्ञानाच्या क्षेत्रात 'अद्वैत' म्हणजेच ज्ञाननिर्मित आणि ज्ञानसंपादन या प्रक्रियेत ज्ञानाशी तादात्म्य, भावविश्वात सर्वांशी सख्य म्हणजेच ज्ञानेश्वरांच्या शब्दात 'भूतां परस्परे मैत्र' आणि कर्तव्यकर्माच्या बाबतीत निष्काम कर्म ही ती त्रिसूत्री आहे. भारताची तात्त्विक बैठक ही व्यापारीकरणाची नाही. तसेच राष्ट्रवादाचा उदो उदो करणारीही नाही. 'वसुधैव कुटुंबकम्' हे जागतिक पातळीवरले अंतिम ध्येय भारतात प्राचिन काळापासून मान्य झालेले आहे. [127]

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P491

[Total No. of Pages : 3

[5063] - 120
F.Y. B.Com.
HINDI (हिंदी)
Hindi Additional
(2013 Pattern)

- पाठ्यपुस्तकें : 1) गद्य परिमल
संपादक : डॉ. सुभाष तलेकर, डॉ. रामचंद्र सालुंखे
2) पद्य परिमल
संपादक : डॉ. सुभाष तलेकर, डॉ. अनिता नेरे

समय : 3 घण्टे]

[पूर्णांक : 60

सूचनाएँ :- 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।

2) दाहिनी ओर लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं ।

प्रश्न 1) निम्नलिखित में से किन्हीं तीन प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिये :

[15]

- 'गुदड़ी के लाल' कहानी संक्षेप में लिखिये ।
- व्यवसाय चुनने में कौनसी सतर्कता बरतनी चाहिए ?
- 'औद्योगिक क्षेत्र के भीष्माचार्य शंतनुराव किलोस्कर' के आधार पर सफल उद्यमकर्ता के गुणों पर प्रकाश डालिए ।
- 'महाशूद्र' के आचार्य जी का चरित्र चित्रण कीजिए ।
- 'पानी और पुल' - कहानी का उद्देश्य लिखिए ।

प्रश्न 2) निम्नलिखित में से किन्हीं तीन प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिये :

[15]

- 'मेरा जीवन' कविता के द्वारा कवयित्री ने कौनसा संदेश दिया है ?
- 'प्रार्थना मत कर' ऐसा 'बच्चन'जी क्यों कहते हैं ?
- 'वृंदावन' कविता द्वारा विधवा समस्या पर प्रकाश डाला है । - स्पष्ट कीजिए ।
- 'गुड़ाई करते समय' - कविता द्वारा कवि ने क्या संदेश दिया है ?
- 'मनुष्यता' कविता का भावार्थ लिखिए ।

P.T.O.

प्रश्न 3) अ) निम्नलिखित में से किसी एक अवतरण की ससंदर्भ व्याख्या कीजिये : [5]

i) “अब मैं शहर में रहकर बाजरे के विषय में अपनी रिसर्च करूँगा और बताऊँगा कि किस खाद के प्रयोग से बाजरे की लताओं में मीठे और बड़े बड़े फल लाए जा सकते हैं।”

ii) “हम किसी गाँव के नहीं है दादा जी ... हम तो पूरे विश्व के हैं।”

ब) निम्नलिखित में से किसी एक पद्य अवतरण की ससंदर्भ व्याख्या कीजिये : [5]

i) ‘उग्रवाद, अलगाव और हिंसा को

न प्रश्रय दें, सब मिलकर इन्हें नकारें

सधर्म; शील पर चलें सभी कह जाओ।

गौतम एक बार फिर आओ।’

ii) ‘चाहत के बावजूद वह हासिल नहीं, न हो

उसका खयाल, उसकी तमन्ना न छोड़िए।

पहचान है जो फूल की अपनी महक से है

काँटो मे फूल बनके महकना न छोड़िए।’

क) निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर एक-एक वाक्य में लिखिये : [5]

i) ‘योग्यता और व्यवसाय’ निबंध के निबंधकार का नाम लिखिए।

ii) ‘अग्निपथ’ – कहानी की नायिका कौन है ?

iii) ‘पानी और पुल’ – कहानी में रेलगाड़ी किस स्टेशन पर रूकती है ?

iv) आचार्य जी के साथ स्मशान में कौन रहता है ?

v) बगुला भगत व्यापारी खुदको क्या बतलाता है ?

vi) ‘मुकरी’ में कवि भारतेन्दु जी ने किस की निंदा की है ?

vii) ‘मनुष्यता’ कविता के कवि का नाम लिखिए।

viii) कवि कर्दम किसे ‘एक बार फिर आने की प्रार्थना करते हैं’ ?

प्रश्न 4) अ) निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच शब्दों के हिंदी पारिभाषिक शब्द लिखिये :- [5]

- i) Advance
- ii) Boom
- iii) Devidend
- iv) Finance
- v) Marketing
- vi) Pay- slip
- vii) Report
- viii) Zone

ब) निम्नलिखित में से किसी एक विज्ञापन का आकर्षक नमूना तैयार कीजिये : [5]

- i) बाजार में आये नये दूरदर्शन सेट ।
- ii) बाजार में आयी नयी डिटर्जेंट पावडर कंपनी ।

क) निम्नलिखित परिच्छेद का एक तिहाई में सारलेखन (संक्षेपण) कीजिए । [5]

विश्वविद्यालय ने आपको इस योग्य बनाया है कि आप अपनी, देश की तथा मानवमात्र की सेवा कर सकें । विश्वविद्यालय चाहे जो कुछ भी करे; जब तक आप अपने को इस योग्य नहीं बना लेंगे और इस योग्य बनने के लिए पूरे प्रयत्न; पूरे परिश्रम और पूरे त्याग के लिए तैयार नहीं होंगे तब तक इस काम में सफल नहीं होंगे ।

[5063]-121
F.Y. B.Com
GUJARATI
(New) (2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

પ્ર.૧) નીચેનામાંથી કોઈ પણ એક વિષય પર નિબંધ લખો : [૧૬]

- (૧) શિક્ષણ અને સમાજ
- (૨) સ્ત્રી-શિક્ષણ સમાજ ની ગરજ
- (૩) લભારી યાદગાર યાત્રા
- (૪) લભની ગમતી ખેલોડી

પ્ર.૨) કોઈ પણ એક પ્રશ્નનો સવિસ્તર ઉત્તર લખો : [૧૬]

- (૧) ટૂંકીવાર્તા ગું સ્વરૂપ લેના દારૂકતલ્લો ને આધારે ચર્ચો.
- (૨) દિરૂકની વાર્તા અમાં જોવા મળતી સામાજિક સમસ્યાઓ.

પ્ર.૩) કોઈ પણ એક પ્રશ્નનો સવિસ્તર ઉત્તર લખો : [૧૬]

- (૧) સુંદરમ્ ની કવિતાઓમાં જોવા મળતી પ્રકૃતિપ્રેમ
- (૨) સુંદરમ્ ની કવિતાઓમાં આધ્યાત્મિકતા

પ્ર.૪) (અ) ટૂંકનોંધ લખો : (કોઈ પણ એક) [૦૮]

- (૧) કૈશવરામ ગું પાત્રાલેખન કરી.
- (૨) અરકાન્ત અને સંસ્કૃતિની વિદ્યા

(બ) ટૂંકનોંધ લખો : (કોઈ પણ એક)

[૦૮]

- (૧) ઉષા ના આગરે કવિતાઓમાં કવિ એ વર્ણવેલું સવારનું દર્શન.
- (૨) જ્યોતે જગાવી કાવ્યમાં કવિ એ વર્ણવેલું જીવન.

પ્ર.૫) (અ) પૂર્વાપર સંબંધ લખો : (એક પદ્ય - એક ગદ્ય)

[૦૮]

- (૧) ક્ષિતિજ કિનારે પાંચ પદ્મડું, તવ દર્શન તલસારે.
- (૨) દારે બંધાણી મારી ઘોડો વઢોડી મ.
- (૩) મા ના કંક્ષી ની ફૂઈ સ્નેહને.
- (૪) તમે માગી માગી ને ચાલું માણ્યું.

(બ) તમારા મિત્રને સાદગીનું મહત્વ સમજવતાં [૦૮]
પત્ર લખો.

અથવા

(બ) તમારી કોલેજમાં ઉજવાયેલા પ્રથમલાઠિ દિનનો [૦૮]
અધ્યાલ લેખાર કરો.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P2929

[Total No. of Pages : 2

[5063] - 122
F.Y. B.Com.
SINDHI DEVNAGIRI
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:-

All questions are compulsory.

सुवाल I) हेठियनि मां कंहिं बि ड्हनि सुवालनि जा जवाबु लिखो:

[20]

- i) उमरकोट ते हीउ नालो छो पयो?
- ii) 'उमर मारुई' में मारुई कंहिं जी धीउ हुई?
- iii) नरेश पारीअ खे संत्याणी छो चयो आहे?
- iv) आरती बस स्टैंड ते छा कंदी हुई?
- v) निशा जी जिंदगीअ जे बारे में बुधायो?
- vi) दिप्तीअ प्रीतीअ खे आशावादी थियण लाइ छो चयो?
- vii) गोवर्धन जे निरड ते छा जो निशान हो?
- viii) प्रीतीअ जी माटेली माउ प्रीतीअ सां कहिडो व्यहवार कंदी हुई?
- ix) लेखीकी का रोज़ सुबुह जो केद्राह वेंदी हुई?
- x) मिरचूमल शेवकराम जो केरू हो?
- xi) लेखिका खे हुन घर वंटा लघंदे जो आवाज़ ईदो हो?
- xii) लेखिका जी रिक्शा लाल देवल वारी घिटीअ में छो बीहजी वेई?

P.T.O.

सुवाल II) हेठियनि मां किनि बि बिनि जा जवाबु लिखो :

[20]

- i) शाह साहब “बंदगी” में कहिड़ा विचार पेश क्या आहिनि?
- ii) “उथ जाग, जोगी”! में दादा वासवाणी प्रभुअ खे पाइण लाइ कहिड़ी प्रेरणा डिनी आहे?
- iii) “गुप्त गंगा ज्ञान जी” में शाइर किशिनचंद जिंदगीअ बाबति छा सम्झायो आहे?
- iv) रविंद्रनाथ टैगोर पहिंजे गीत में मुक्ती किथे मिलंदी इअ बुधायो आहे?

सुवाल III) हेठियनि मां कंहिं बि बिनि सुवालनि जा जवाबु लिखो :

[30]

- i) मारूईअ जी किरदार निगारी क्यो?
- ii) निशा जे बारे में तव्हांखे काहिड़ी जाण आहे?
- iii) शेवकराम खे काहिड़ी गाल करण जो शौक थियो?
- iv) प्रीतीअ जे बारे में थोडे में बुधायो?

सुवाल IV) कंहिं बि हिकु ते मज़्मून लिखो :

[10]

- i) अजु जो “काम्प्यूटर युग”
- ii) वर्ल्ड कप मैच जो न जारो
- iii) सागर किनारे हिकु शाम

[5063]-123
F.Y. B.Com
URDU
Urdu General (Paper - I)
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

A - Bange Dava Part - I B - Mazameen -e-Mujtaba Hussain

[15] سوال 1 علامہ اقبال کی نظم نگاری پر تبصرہ کیجئے۔

علامہ اقبال کی فکری شاعری کی وضاحت کیجئے۔

[14] سوال 2 اردو ادب میں طنز و مزاح کی اہمیت واضح کیجئے۔

[15] سوال 3 مجتبیٰ حسین کے اسلوب اور محاسن کا جائزہ لیجئے۔

مجتبیٰ حسین کی حیات اور کارناموں پر روشنی ڈالیے۔

[10] سوال 4 الف) ذیل سے کسی ایک مضمون کا خلاصہ تحریر کیجئے۔

1- قصہ داروہ کے درد کا

2- صاحب یا تھو روم میں ہیں۔

3- ڈارنکٹر کا کتا

[10] ب) اپنے کالج میں پارکٹنگ کی سہولت کے لیے درخواست لکھیے۔

[16]

سوال 5 ذیل سے کوئی آٹھ اشعار کی تشریح کیجئے -

- 1- ہیں لوگ وہی جہاں میں اچھے - آتے ہیں یو کام دوسروں کے
- 2- پھولوں کو آتے ہیں دم شبنم و قہو کرانے - دونوں مراضو ہو، نالہ مری دعا ہو
- 3- ایک جلوہ تھا کلیم طور سینا کے لیے - تو تجلی ہے سراپا حشم بینا کے لیے
- 4- لذت قرب حقیقی پر مٹا جاتا ہوں میں - افتلاط موجدہ و ساحل سے گھبرا تالیوں میں
- 5- کام دنیا میں رہیری ہے سرا - مثل خضر صحبتہ پابوں میں
- 6- گھر بنایا ہے سکوتِ دامن کہسار میں - آہ یہ لذت کہاں موسیقی گفتار میں
- 7- حاضر ہوں مدد کو جان و دل سے - کینڑا ہوں اگرچہ میں ذرا سا
- 8- کویا ہے کہ ہستی مٹتی نہیں ہماری - صدیوں ریا ہے دشمن دورِ زمان ہمارا
- 9- تھے نظارے کا مثل کلیم سودا تھا - اویسی طاقت و مدار کو ترستا تھا
- 10- رازِ ہستی کو تو سمجھتی ہے - اور آنکھوں سے دکھتا ہوں میں

[5063]-124
F.Y. B.Com
PERSIAN
General (Paper - I)
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:-

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1): Define and illustrate any seven of the following 10

- (1) تجنیس ناقص (2) تجنیس مزید (3) تجنیس مکرر (4) مرد الخیر علی العدر
- (5) لف و لشر (6) صنعت تعلیل (7) صنعت اشتقاق

Q.2): Define any two of the following 10

- (1) قصیدہ (2) غزل (3) نظم (4) مثنوی

Q.3)(A): Reproduce in your own words of any one of the following 10

- (1) صلہ رحمی (2) سنگ تراش تراپونی (3) یوسف و زلیخا

(B) write any two of the following. 12

- (1) Write the views of Umar Khayyam.
- (2) Life sketch of Saadi Shirazi.
- (3) Life sketch of Dr. Iqbal.
- (4) poetic Art of Behar.

Q.4. Explain any Ten couplets of the following into 20
English, Urdu, Marathi or Persian.

- (1) خدایا جہاں پادشاہی تراست
نما خدمت آید خدائی تراست -

(2) شنیدم کہ می گفت و گردن بہ بند
نہا شد حذر با قدر سود مند

(3) گویند بر کنار چنارے کہ وینے
برست و بردید بر لو برو بیت

(4) جال ہم نشیں در من اثر کرد

(5) لمیب حیات خواستن از آسمان فطالت
و گرنہ من ہمہ خاکم کہ ہستم

(6) مہ ز شرم جال تو ہر ماہ
کز شفیقہ زلیل امید صواب نیست
در عجاب ہمہ نیاں گرد

(7) دل می بود ز دستم صاحب دلاں خدا را
دردا نہ کہ راز پنہاں خواہ شد آشکارا

(8) بیا کہ قصاصل سخت و نست بنیاد است
بیار بادہ کہ بنیاد عمر برباد است

(9) تراہد ظاہر پیرت از حال ما آگاہ نیست
در حق ما ہر چہ گوید جای هیچ اکراہ نیست

(10) این چہ شوریست کہ در دور قمری ہستم
ہمہ آفاق پر از فتنہ و شرمی ہستم

(11) شردہ صبح درین تیرہ شبانم دادند
شمع کشتند و ز خورشید نشانم دادند

(12) ہر آن خوری کہ زیر پای زوریت
سلیمانیت کماندر شکل موری

Q.5(A) Translate any two of the following passage into English, Urdu, Marathi or Persian. (10)

(1) آورده اند کہ لوشیروان عادل را در شکار گامے میدے کباب می خورد و نمک نہ بود۔ غلامے برو ستاد و ایندند تا نمک آرد۔ لوشیروان گفت۔ قیمت بتان تا بدر رسمے نگردد و وہ خراب نشود۔

(2) دو امیر زادہ در مہر بودند۔ یکے علم آموخت و دیگرے مال اندوخت۔ عاقبت الامر این یکے علامہ گنت و آن دیگر عزیز مہر شد۔ پس این تو نگر بہ چشم حقارت در فقیہہ نظر کردے و گفتے من بہ سلطنت رسیدم و تو ہمچنان در مسکنت بماندی۔

(3) پاد شاہے پسرے را با ادیبے داد و گفت تربیتش چنان کن کہ یکے از فرزندان خود را۔ سالے برو سعی کرد و بجای نہ رسید و پسران ادیب در فضل و بلاغت منبتی شدند ملک دانشمند را مواخذت کرد و معاہدت فرمود کہ وعدہ خلاف کردی و ونا بجا ناوردی۔

(4) یکی از روزها بهرام گور با گردان ودلاوران به نجف رفت - پسر مردی با
عصای در مشت پیش شناخت و گفت - شاه در شهر ما دورد بالذاد بی
نواز زندگی می کنند - یکی جهود بد گوهری است پراز سیم وزر به نام برابام و دیگری
مردی است خوش گفتار و آزاده به نام لینگ آبلش -

(c) Translate the following Unseen English passage into
persian, Urdu, Marathi. (8)

Gandhiji was more a political leader than a philosopher
He has absolute faith in God. For him God is Truth
God is love God's Ethics. He also had belief in the
brotherhood of all living beings. He did not believe in
any doctrine and struggled to establish a spiritual
and harmonious society based on love, non-violence,
truth, justice and equitable distribution of wealth.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P495

[Total No. of Pages : 4

[5063]-125
F.Y. B.Com
FRENCH
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 60

Instructions to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Use of dictionary is not allowed.*

Q.1. Complétez un dialogue

(10)

A. Pierre Dupont est en entretien d'embauche. Il parle au directeur de ressources humaines. Il pose des questions.

Pierre : Excusez-moi, je voudrais des précisions sur le poste. Je peux vous poser des questions ?

DRH : Je vous en prie.

Pierre : _____

DRH : En Allemagne, en Chine et aux États-Unis.

Pierre : _____

DRH : Avec le directeur commercial.

Pierre : _____

DRH : Vous allez avoir un ordinateur et un téléphone portable.

Pierre : _____

DRH : Vous allez utiliser une voiture fonction.

Pierre : _____

DRH : Pour ce poste, le salaire brut est de 40 000 par an, plus les primes.

OU

B. Jean-Marc Tissot, journaliste, parle avec Julien Beeusaert, directeur de la société La Bouquette.

Journaliste : Bonjour Julien Beeusaert.

Julien : Bonjour !

P.T.O.

Journaliste : _____
 Julien : La société La Bouquette a été créée en 1960 par mon grand-père.
 Journaliste : _____
 Julien : Nous produisons des savons, des crèmes pour le corps, des gels pour le bain et la douche. . .
 Journaliste : _____
 Julien : Nos clients sont les salons de beauté, les hôpitaux, les hôtels, les pharmacies. . .
 Journaliste : _____
 Julien : Dans le sud-est de la France, en Provence et notre siège social se trouve à Marseille.
 Journaliste : _____
 Julien : La Bouquette est une PME. Nous employons 200 personnes.

Q.3. Grammaire et vocabulaire

A. Mettez au pluriel : (2)

1. Elle a commandé une jupe sur ce site.
2. Quel est le prix ?

B. Soulignez l'objet direct : (4)

1. Je veux ce modèle.
2. Le client demande les précisions.
3. Il commande d'abord la salade.
4. Je prends mon déjeuner à la cafétéria.

C. Complétez avec des prépositions (2)

1. Je mange de la viande _____ des légumes.
2. Quelle cuisson _____ la viande ?

E. Choisissez la bonne réponse : (2)

1. C'est toujours le salaire net/brut qui est indiqué sur les offres d'emploi.
2. Le boulanger travaille à la boulangerie/boucherie.

F. Dites vrai ou faux : (3)

1. En France, la durée légale du travail est de 35 heures.
2. En France, quand on est invité au dîner chez des amis, on prépare le repas.
3. En France, au restaurant on ne paye pas le pain et le couvert.

G. Complétez avec des mots donnés : (entreprise, en, de la, travail) (4)

_____ France, le style de vêtements portés au _____ dépend du secteur d'activité, _____ fonction ou du statut des personnes et de la culture d'_____ .

H. Mettez les verbes entre parenthèses au temps indiqué : (4)

1. Diane (prendre – passé composé) l'avion le 16 décembre.
2. Le directeur général (gérer - présent) l'ensemble des activités de l'entreprise.
3. La directrice (finir - futur) son travail.
4. Le réceptionniste (faire – futur proche) les réservations.

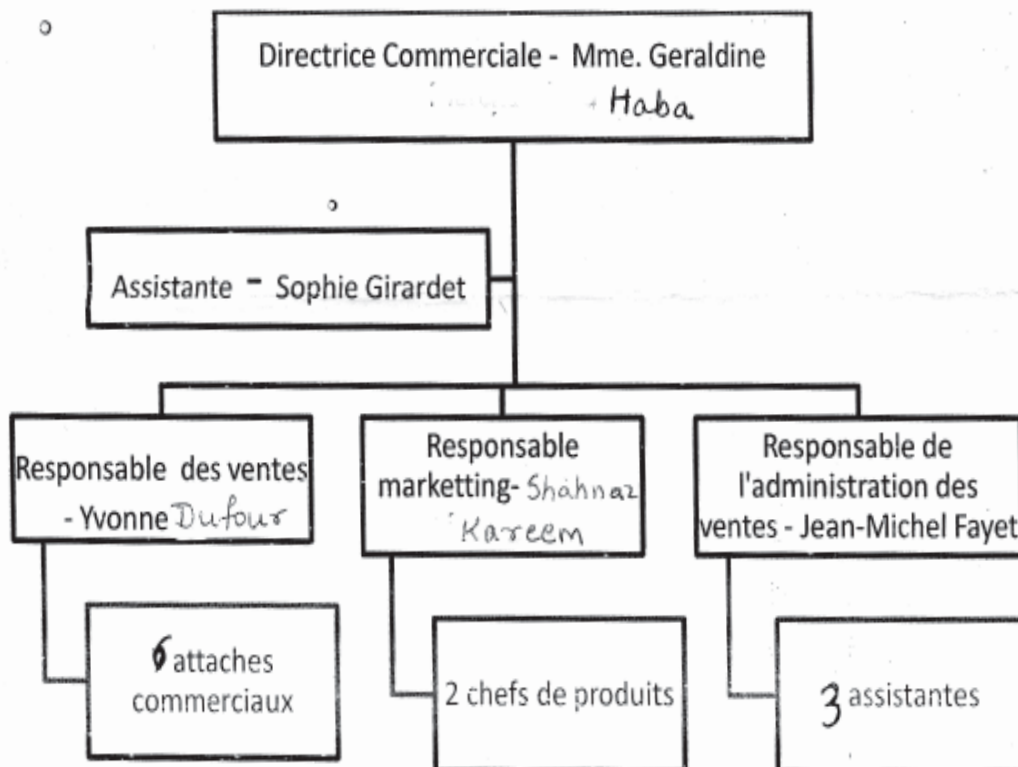
K. Reliez les deux colonnes (4)

- A
1. Une compagnie
  2. PME
  3. Une boucherie
  4. Le billet

- B.
- a) Le boucher.
  - b) Titre de voyage.
  - c) Petites et moyennes entreprises.
  - d) aérienne.

Q.4. A. Écrivez en forme de paragraphe (5)

Voici l'organigramme de l'entreprise GESTALT.

OU

B. Décrivez le processus de fabrication des boîtes de conserves de ^{haricots} ~~verts~~. Utilisez les mots suivants: remplir, fermer, stériliser, refroidir, envoyer, des cartons, des distributeurs. Pour cela utilisez les mots connecteurs – d’abord, puis, après, avec, dans...

Q.5. A. Traduisez en anglais:

(5)

Les salariés français sont priés de respecter les horaires de travail et les dates de congés payés que la direction fixe. Il est interdit de modifier ces horaires et ces dates sans accord de la Direction.

En cas d’absence, le salarié doit informer son responsable hiérarchique. Un certificat médical est obligatoire en cas de maladie ou d’accident.

B. Traduisez en français: (5 au choix)

(10)

1. The personnel must respect the security instructions.
2. Then, one mixes the *soda*.
3. She is a very *experienced*.
4. My mother ordered shoes on this site.
5. These chocolates *are made of spices*.
6. Do you want something else?

Q. 6. Compréhension

Les espadrilles sont des chaussures d’origine basque, une région au sud-ouest de la France. Nés en 1890, ces chaussures sont aujourd’hui de nouveau à la mode parce que deux amis, Mathieu Labat et Julien Maisonnave, âgés de 36 et 37 ans, ont eu l’idée de créer des modèles modernes.

A. Dites vrai ou faux :

(4)

1. Les espadrilles ont d’origine ~~américaine~~.
2. La région basque se trouve au sud-est de la France.
3. Les espadrilles sont des *jupes*.
4. Deux amis ont eu l’idée de créer des modèles modernes.

B. Donnez le féminin : nouveau,

(1)

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P496

[Total No. of Pages : 4

[5063]-126
F.Y. B.Com
GERMAN
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:-

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *10 marks are for Reading Comprehension and 10 Marks for Oral Exam.*

Frage I. Beantworten Sie die folgenden Fragen! (Nur 10)

[10]

1. Was haben Sie in den Ferien gemacht?
2. Können Sie Englisch?
3. Welche Fernsehsendung finden Sie interessant?
4. Wie alt ist Ihre Mutter?
5. Ihre Freundin hat Hochzeit. Was wünschen Sie ihr?
6. Seit wann lernen Sie Deutsch?
7. Wohin reisen Sie gern im Winter?
8. Was ist Ihr Vater von Beruf?
9. Nennen Sie zwei Getränke !
10. Was darf man im Unterricht nicht machen?
11. Wie ist das Wetter heute?
12. Wie kann ein Tourist in Mahabaleshwar machen?

Frage II. Übersetzen Sie!

[10]

(A) Übersetzen Sie ins Englische!

(06)

Joggen zu jeder Jahreszeit ?

Laufen ist eine natürliche Art von der Bewegung. Die meisten können es, fast jeder kann wieder damit anfangen : zu jeder Zeit, an fast jedem Ort. Viele Anfänger denken vor allem an Schmerzen, wenn sie das Wort Laufen hören. Sie laufen schnell, dann haben sie Schmerzen. Das ist ein Fehler. Laufen ist sehr positiv für den Körper. Wenn man jeden Tag joggt, nimmt man ab. Joggen an der frischen Luft nach langem Arbeitstag ist ideal.

B) Übersetzen Sie ins Deutsche! (Nur 4)

(04)

1. He is hairdresser by profession.
2. Claudia likes to read.
3. Mom, have you washed my shirt ?
4. I have a brother and a sister.
5. The children sing very well.
6. Mr. Meier, will you visit us tomorrow?

P.T.O.

Frage III. Grammatik!

[24]

A. Ergänzen Sie die Personalpronomen! (Nur 3)

(03)

- 1 Die Tische sind gut. _____ möchte er haben.
- 2 Der Stuhl ist zu groß. Wir brauchen _____ nicht.
- 3 Das sind Herr und Frau Becker. Ich besuche _____ nächste Woche.
- 4 Lena und Juliet, geht _____ heute ins Museum ?

B. Ergänzen Sie die Possessivpronomen! (Nur 3)

(03)

1. Das sind Ausländer. Sie müssen _____ Adresse hier schreiben.
2. Da kommt Martin, aber _____ Frau kommt nicht mit.
3. Meine Oma singt gern. Das ist _____ Klavier.
4. Hey, Martha. Wie heißt _____ Katze?

C. Ergänzen Sie richtige bestimmte oder unbestimmte Artikeln! (Nur 3)

(03)

1. _____ Wetter heute ist heiß.
2. Was kosten _____ Tomaten pro Kilo ?
3. Mein Freund mag _____ Hunde.
4. Ich habe _____ Füller, aber der schreibt nicht gut.

D. Schreiben Sie das richtige Modalverb! (Nur 3)

(03)

1. Herr Kulkarni, wie viele Sprachen _____ Sie?
2. Das ist eine Schule . Hier _____ man nicht schnell fahren .
3. Der Arzt sagt : Sie _____ keinen Alkohol trinken.
4. Mein Zimmer ist nicht in Ordnung. Ich _____ es aufräumen.

E. Ergänzen Sie die richtige Präposition! (Nur 3) (03)

1. Meine Brille liegt _____ der Zeitung.
2. Das Restaurant Vaishali liegt Fergusson College _____.
3. _____ diesem Schwimmbad dürfen wir nicht schwimmen..
4. Die Schüler warten _____ den Schulbus.

F. Schreiben Sie die folgenden Sätze im Perfekt! (Nur 3) (03)

1. Studierst du Medizin in Hannover?
2. Florian schläft 9 Stunden.
3. Ich gehe heute ins Büro zu Fuß.
4. Unsere Gäste sind nett.

G. Schreiben Sie das richtige Verb! (Nur 3) (03)

(lesen,ankommen, aufmachen, einladen,sein)

1. Ich _____ meine Freunde zum Geburtstag _____.
2. Meine Mutter _____ Zeitung immer nachmittags _____.
3. Warum _____ du so stressig ?
4. Es hat viel geschneit. Deshalb _____ alle Züge spät _____.

H. Bilden Sie Fragen! (Nur 3) (03)

1. Das Essen ist zu scharf.
2. Wir besuchen unsere Tante am Wochenende.
3. Ich möchte gern einen Apfelsaft trinken.
4. Die Besprechung dauert zwei Stunden..

Frage IV. Wortschatz (10)

A) Was passt ? (04)

1. Mathematik,Sport, Kunst : _____
2. Bärte, Touristen,Luftballons : _____
3. Tennis, Ball,Klavier : _____
4. In Hamburg,in Salzburg,in Österreich : _____

B) Ordnen Sie das Gespräch ! (06)

- Gut. Neben der Post links.Haben Sie vielen Dank. Auf Wiedersehen.
- Natürlich,es gibt viele Radwege um den See und auch durch den Wald.
- Gut. Der See ist sehr schön. Kann man da auch gut Fahrrad fahren ?
- Guten Tag!Wir würden gerne hier in der Nähe wandern. Gibt es Wanderwege hier ?
- Prima. Und wo kann man hier Fahrräder mieten ?

Frage V Schreiben Sie eine Ansichtskarte und einen Zettel/ eine SMS! (06)

(A) Sie sind auf eine Reise in Kerala. Schreiben Sie eine Ansichtskarte an Ihren (04)

Freund/ Ihre Freundin! Ihr Freund/Ihre Freundin wohnt in Bern.

- (B) Schreiben Sie einen Zettel **ODER** eine SMS für Monika. Sie möchte mit Ihnen (02) ins Kino gehen. Heute Abend haben Sie keine Zeit. Passt es morgen um 18.00 Uhr?

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P497

[Total No. of Pages : 3

[5063] - 127
F.Y. B.Com.
SANSKRIT
अमरभारती
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks: 60

Instructions : 1) All questions are compulsory.

सूचना :-

सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) Figures to the right indicate full marks.

उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

Q1) Translate into English or Marathi any one from section 'A' & any one from section 'B' from the following passages. [12]

पुढीलपैकी 'अ' विभागातील कोणत्याही एकाचे व 'ब' विभागातील कोणत्याही एकाचे इंग्रजीत किंवा मराठीत भाषांतर करा.

Section - A (विभाग - अ)

i) राजा - (अवत्तीर्य आत्मानमवलोक्य च) सूत, विनीतेवषेण प्रवेष्टव्यानि तपोवनानि नाम । इदं तावद् गृह्यताम् । (इति सूतस्याभरणानि धनुश्वोपनीय) सूत, यावदाश्रमवासिनः प्रत्यवेक्ष्याहमुपावर्ते तावदारद्रपृष्ठा क्रियन्तां वाजिनः ।

सूतः - तथा । (इति निष्क्रान्तः ।)

राजा - (परिक्रमसावलोक्य च) इदमाश्रमद्वारम् । यावत्प्रविशामि ।

ii) अपरं च मयानेकमानुषाणामनेकविधानि रुधिराण्यास्वादितानि आहारदोषात् कटुतिक्तकषायाम्लरसास्वादानि । न च मया कदाचित् मधुररक्तं समासादितम् । तद्यदि त्वं प्रसादं करोषि तदस्य नृपतेर्विधिव्यञ्जनान्नपानचोष्यलेह्यस्वाद्वाद्वाहारवशात् शरीरे यत् मिष्टं रक्तं सञ्जातं तदास्वादनेन सौख्यं सम्पादयामि जिह्वायाः ।

P.T.O.

Section - B (विभाग - ब)

- i) रौद्रमस्रं समाधाय क्षेप्तुकायः किरीटवान् ।
ततोऽग्रसन्मही चक्रं राधेयस्य तदा नृप ॥
ततोऽवतीर्य राधेयो रथादाशु समुद्यतः ।
चक्रं भुजाभ्यामालम्ब्य समुत्क्षेप्तुमियेष सः ॥
- ii) शत्रौ मित्रे पुत्रे बन्धौ, माकुरु यत्नं विग्रहसन्धौ ।
भवसमचित्तः सर्वत्र त्वं, वाञ्छस्यचिराद्यदि विष्णुत्वम् ॥

Q2) Explain with reference to context any one from Section 'A' & any one from Section 'B'. [12]

‘अ’ विभागातील कोणत्याही एकाचे व ‘ब’ विभागातील कोणत्याही एकाचे संदर्भासह स्पष्टीकरण करा.

Section - A (विभाग - अ)

- i) शम्भुः शूली विषादी च भवान् केनोपमीयते ।
ii) अकृताहोरूपहरं मासमाकाङ्क्षेत ।

Section - B (विभाग - ब)

- i) स राजयोगी स च योगिराजः ।
ii) द्रक्ष्यसि निजहृदयस्यं देवम् ।

Q3) Write a summary of ‘मूलकर्तव्यानि’. [12]

‘मूलकर्तव्यानि’ या पाठाचा सारांश लिहा.

OR / किंवा

Character sketch of दुष्यन्त from 'पुण्याश्रमदर्शनेन आत्मानं पुनीमहे'.

'पुण्याश्रमदर्शनेन आत्मानं पुनीमहे' या पाठाच्या आधारे दुष्यन्ताचे व्यक्तिचित्रण रेखाटा.

Q4) Critically appreciate 'क्व ते धर्मस्तदा गतः'.

[12]

'क्व ते धर्मस्तदा गतः' पाठाचे रसग्रहण करा.

OR / किंवा

Critically appreciate 'शबर्याः रामदर्शनम्'.

'शबर्याः रामदर्शनम्' पाठाचे रसग्रहण करा.

Q5) Write short notes of the following (any two)

[12]

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर थोडक्यात टीपा लिहा.

i) पञ्चतन्त्रम् ।

ii) रामायणम् ।

iii) याज्ञवल्क्यस्मृतिः ।

iv) बहिरालाप ।

[5063]-128

F.Y. B.Com.

ARABIC (Gen - I)

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

1. Translate into English or Urdu or
Marathi any two of the following
Passages :

16

(الف) ذَهَبَ مُحَمَّدٌ يَوْمَ الْجُمُعَةِ الْمَاضِي
إِلَى بَحِيرَةِ لِيَهَيِّئَ سَمَكًا. وَكَانَتْ مَعَهُ
قَنْبِيْنَةُ الصَّيْدِ مَرْبُوطًا فِي طَرْفِهَا حَبْلٌ طَوِيلٌ
دَقِيقٌ مُتَبَيَّنٌ. وَفِي طَرْفِ هَذَا الْحَبْلِ شَيْءٌ
وَفِي وَسْطِهِ عَوَامِدٌ. فَلَمَّا وَصَلَ إِلَى
الْبَحِيرَةِ جَلَسَ عَلَى حَجَرٍ كَبِيرٍ عَلَى ضَفَّتِهَا.
وَإِخْرَجَ الطَّعْمَ مِنْ سَلْتِهِ. وَوَضَعَهُ عَلَى
الشَّيْءِ ثُمَّ وَقَفَ وَمَدَّ الْقَنْبِيْنَةَ وَأَدْلَى
الْحَبْلَ فِي الْمَاءِ وَلَعَدَ لِحَفْطَةِ أَحْسَنِ

يَجِدُ بَيْتَهُ فِي الْقَصْبَةِ فَاسْرَعَ بِأَخْرَاجِ
السَّخَنِ مِنَ الْمَاءِ - فَأَذَابَهُ سَهْلًا
كَبِيرَةً - أَتَتْ لِيَأْمُلَ الطُّغَمَاءُ فَصِيدَتْ -

(ب) كَانَ أَسَدٌ نَائِمًا فَاتَتْ فَأُورِثَتْ
عَلَى رَأْسِهِ فَهَبَّتْ مِنَ النَّوْمِ عَصَبَانِ
وَقَبَضَتْ عَلَى الْفَارِ لِيَقْتُلَهُ فَبَكَى -
الْفَارُ وَتَضَرَّعَ حَتَّى رَقَّ لَهُ قَلْبُ الْأَسَدِ
وَخَلَّى عَنْهُ - وَثَانِي يَوْمٍ وَقَعَ الْأَسَدُ فِي
شَرَكٍ لِنَهْبِهِ لَهُ الصَّيَادُونَ - فَصَرَخَ
وَنَزَّارَ حَتَّى سَمِعَهُ ذَلِكَ الْفَارُ -
فَاسْرَعَ لِمُسَاعَدَتِهِ - وَقَالَ لَهُ لَا
تَخَفْ فَإِنَّا أَخْلَصْنَاكَ - وَشَرَعَ يَقْرَأُ
الْحَبْلُ بِأَسْنَانِهِ الْحَادَةَ حَتَّى قَطَعَهُ
وَأَخْرَجَ الْأَسَدُ سَالِمًا وَشَكَرَهُ شُكْرًا كَثِيرًا -

(ج) فِي السَّمَاءِ سَحَابٌ كَثِيرٌ وَقَدْ نَزَّ دَائِبًا
فَشَيْئًا حَتَّى صَارَ الْآنَ أَسْوَدَ جِدًّا -

حَجَبَ الشَّمْسُ - اسْمَعْ هَذَا صَوْتِ الرُّعْدِ
 وَلَا بُدَّ أَنْ يَأْتِيَ لِعِدَّةِ الْمَطْرِ جَالًا - انْظُرِ
 الْبَرْقَ يَلْمَعُ فِي السَّمَاءِ وَيُنَوِّرُ الْأَرْضَ - هَذِهِ
 قَطْرَةٌ مَطْرَةٍ عَلَى يَدِي - لَقَالَ لَقَقْتُ فِي
 هَذَا الْبَابِ لِنِسْرِ الْمَطْرِ يَنْزِلُ عَلَى
 الْأَرْضِ - وَنَحْنُ عَلَى لُجْدِ شَجَرِ النَّاسِ
 إِلَى هُنَا وَإِلَى هُنَاكَ - وَكَقَدْ نَشَرُوا الظُّلْمَ
 حَوْفًا مَيِّ الْبَلَلِ وَالْمَاءِ -

2. Translate and explain any four couplets of the following: 16

- ① صَيَّابِنَا نَحْوِ الْعَمَلِ - فَهَوِ الْحَيَاةَ هُوَ الْأَمَلُ -
- ② يَا اخْوَتِ هُبُّوا التَّهَضُّبَا - لَا تَسْتَرْجِحُوا لِلْكَسَلِ -
- ③ بِالْعِلْمِ تَخَذُوا وَالْمَطْبَعَةَ - وَابْنُوا الْبِلَادَ مَصْنَعَةَ -
- ④ وَخَذُوا وَالنَّجَارَةَ حِرْفَةً - وَأَمْضُوا وَأَحْيُوا الْمَرْعَةَ -
- ⑤ الْحَبِيبُ نَيْسٌ مَذْهَبِي - وَ لَيْسَ فِيهِ طَرْفِي -
- ⑥ قُلْتُ أَرْضِي فَقَفَا - وَإِنْ يَكُنْ مِنْ دَهَبِ -
- ⑦ غَابَاتُ زِي غَايَتِي - وَالْحَيْشُ فِيهَا مَطْلَبِي -

3. (A) Translate into English any Four of following sentences: 08

- ① كَوْنُ سَيَّارَتِهِ كَمِيلًا -
- ② هَذِهِ الْمَدْرَسَةُ جَدِيدَةٌ -
- ③ الرَّسْمُ مَرْتَعٌ -
- ④ مَكْتَبُهُ لِعَيْدٍ مِنْ بَيْتِهِ -
- ⑤ هَلْ مَدْرَسَتُكَ مَغْلَقَةٌ -
- ⑥ وَالِدِي عَامِلٌ فِي عُرْفَتِهِ -
- ⑦ ذَلِكَ الْمُدْرَسُ مَشْغُولٌ -

(B) Translate into Arabic any Four of the following Sentences: 08

1. On the window there is a curtain,
2. The new teacher is a tall man.
3. My father is in his room.
4. No, his College is closed.
5. There is a student in the class.
6. In the fridge there is an apple.
7. The Head is sitting in his office.

4. Explain with the examples any two of the following:

16

- ① حروف الجاء
② أجزاء الكلمة
③ المبتدأ والخبر
④ أسماء الإشارة

5. (A) Summarise any two of the following:

08

- ١- الرَّاعِي وَالذَّيْبُ
٢- الْأَسَدُ وَالْقَائِدُ
٣- الْمَلِيقُ وَالطَّبِيرُ

(B) Write in arabic any one of the following:

04

- ① الشَّهْرُ وَالطَّيْرُ
② أَيَّامُ الْأَسْبُوعِ

(C) Write a letter in Arabic to the Bank Manager:

04
الْتِبُّ الرِّسَالَةَ فِي الْفَرِيَّةِ إِلَى مُدِيرِ الْبَنْكِ

***

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P499

[Total No. of Pages : 4

[5063]-129

F.Y. B.Com.

FOUNDATION COURSE (Restructuring)

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What are the causes of poverty in India? Suggest measures to eradicate poverty. **[16]**

Q2) What is society? State and explain the characteristics of Indian society. **[16]**

OR

What is 'Unemployment'? What are the various types of 'Unemployment' in India? **[16]**

Q3) a) What are the causes of rapid growth of population in India? **[8]**

b) What is the importance of agriculture in Indian economy? **[8]**

OR

a) What is 'Scientific Method'? What are the various steps in 'Scientific Method'. **[8]**

b) Explain the effects of science and technology on Agriculture and Health. **[8]**

P.T.O

Q4) What are the causes of sickness of Indian Industries? Suggest measures to solve the problems of sickness of Indian Industries. **[16]**

Q5) Write note on the following (Any two) : **[16]**

- a) Concept of 'Liberty'.
- b) Concept of 'Globalization'.
- c) Self Management.
- d) National Values.

Total No. of Questions : 5]

P499

[5063]-129

F.Y. B.Com.

FOUNDATION COURSE (Restructuring)

(2013 Pattern)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) प्रश्नांच्या उजव्या बाजूला त्या-त्या प्रश्नांचे गुण दर्शविले आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) भारतातील दारिद्र्याची कारणे कोणती? दारिद्र्य निवारणासाठी उपाय सूचवा. [16]
- प्रश्न 2) 'सजाज' म्हणजे काय? भारतीय समाजाची वैशिष्ट्ये सांगून स्पष्ट करा. [16]
किंवा
'बेकारी' म्हणजे काय? भारतातील बेकारीचे विविध प्रकार सांगून स्पष्ट करा. [16]
- प्रश्न 3) अ) भारतातील वेगाने वाढणाऱ्या लोकसंख्येची कारणे कोणती? [8]
ब) भारतीय अर्थव्यवस्थेत शेतीचे महत्त्व काय आहे? [8]
किंवा
अ) 'वैज्ञानिक पद्धती' म्हणजे काय? वैज्ञानिक पद्धतीतील विविध टप्पे कोणते? [8]
ब) शेती व आरोग्य यावर विज्ञान व तंत्रज्ञानाचे झालेले परिणाम स्पष्ट करा. [8]
- प्रश्न 4) भारतीय उद्योगधंद्याच्या आजारपणाची कारणे कोणती? उद्योगधंद्याच्या आजारपणाची कारणे सोडविण्यासाठी उपाय सूचवा. [16]

प्रश्न 5) टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

[16]

- अ) स्वातंत्र्याची संकल्पना
- ब) जागतिकरणाची संकल्पना
- क) स्वयंव्यवस्थापन
- ड) राष्ट्रीय मुल्ये

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P500

[Total No. of Pages : 2

[5063]-130

F.Y. B.Com. (Vocational)

COMPUTER APPLICATIONS - I

(2013 Pattern) (Theory)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions to the candidates:

- 1) *Draw a neat-labeled diagram wherever necessary.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer the following (Any Five) :

[10]

- a) Pen Drive.
- b) MICR.
- c) Supercomputer.
- d) System Software.
- e) ASCII.
- f) RAM.
- g) Control Panel.

Q2) Answer the following (Any Two) :

[10]

- a) Explain following devices :
  - i) Key board.
  - ii) Monitor.
- b) Explain CPU's Arithmetic Logical Unit and Control Unit.
- c) What is Internet? List services offered by Internet.

P.T.O

Q3) Solve the following :

[15]

a) Convert from Decimal to Binary

$$(59)_{10} = ( )_2.$$

b) Convert from Binary to Hexadecimal.

$$(10101111)_2 = ( )_{16}.$$

c) Convert from Binary to Octal

$$(10111101)_{10} = ( )_8$$

d) Binary Addition

$$10101001 + 10111.$$

e) Convert from Binary to Decimal

$$(10111010)_2 = ( )_{10}$$

Q4) Answer the following :

[5]

What is Word Processing Software? Explain feature of MS-WORD.

OR

Define Computer and state 5 characteristics of computer.

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P501

[Total No. of Pages : 1

[5063]-131

F.Y. B.Com. (Vocational)

**ADVERTISING, SALES PROMOTION AND SALES
MANAGEMENT**

**Marketing Communication (Paper - I)
(2013 Pattern)**

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define Marketing. Explain the importance of Marketing. **[12]**

OR

What is Marketing Communication? Explain the functional Approaches to Marketing.

Q2) Explain the nature and concept of Marketing Communication. **[12]**

OR

Explain the role of Communication in marketing.

Q3) Write short notes on (Any Four) : **[16]**

- a) e-Marketing.
- b) Virtual marketing.
- c) Multi level Marketing.
- d) Direct Marketing.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P502

[Total No. of Pages : 2

[5063]-132

F.Y. B.Com. (Vocational)

TAX PROCEDURE AND PRACTICES

Indian Tax System & Income Tax

(2013 Pattern) (Paper - I)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer in 20 words each (Any five) :

[10]

- a) Define Assessment year under I.T. Act, 1961.
- b) Define the term 'Tax'.
- c) What is the meaning of 'Indirect Taxes'?
- d) Explain Article 245 of Constitution of India.
- e) What is the primary purpose of taxation?
- f) Define the term person under IT Act 1961.
- g) What is the meaning of salary?

Q2) Answer in 50 words each (Any two) :

[8]

- a) Explain Article 246 of Constitution of India.
- b) Write down any six non revenue objective of taxation.
- c) State any Eight exempted income u/s 10 of I.T. Act, 1961.
- d) How to compute 'Income from salaries'?

P.T.O

Q3) Answer in 150 words each (Any two) : [10]

- a) Write down difference between Direct taxes and Indirect taxes.
- b) Which are the various characteristics of taxation?
- c) Write note on 'Residential Status'.
- d) State the various allowances under the head salary.

Q4) Answer in 500 words : [12]

- a) Explain in details various canons of taxation advocated by Adam Smith and other economist.

OR

- b) Mrs. Asha an employee of PQR Pvt. Ltd. and residing in the city of Delhi submitting his details of salary for financial year 01-04-2014 to 31-03-2015 as follows :
  - i) Basic salary Rs. 70,000/- per month.
  - ii) Dearness allowance Rs. 35,000/- per month (40% forming part of retirement benefit).
  - iii) Children Education Allowance Rs. 250/- per month per child for 3 children.
  - iv) Hostel Allowance Rs. 350/- per month per child for 2 children.
  - v) House Rent Allowance Rs. 20,000/- per month. Rent paid by him Rs. 15,000/- per month.
  - vi) Transport allowance received Rs. 1,200/- per month.
  - vii) Tax on Employment Rs. 2,500/- p.a.Calculate the salary income of Mrs. Asha for the Assessment year 2015-2016.

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P503

[Total No. of Pages : 2

[5063]-133

F.Y. B.Com. (Vocational)
COMPUTER APPLICATION - II
(2013 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer the following (Any five) :

[20]

- a) What is variable? State rules for defining variable name.
- b) What is array? Explain need for array.
- c) Explain increment and decrement operators with example.
- d) Explain for loop with syntax and example.
- e) Explain printf() and scanf() functions.
- f) Explain any two Data Types in C.
- g) Define :
  - i) Algorithm
  - ii) Flowchart

Q2) Write a program to solve following (Any two) :

[10]

- a) Write a program to find maximum & minimum of three numbers.
- b) Write a program to calculate factorial of a number.
- c) Write a program to display multiplication table of any no.

P.T.O

Q3) Find the output (Any two) :

[10]

- a) `#include <stdio.h>`
`void main()`
`{`
`char str[10];`
`printf("Enter any string:");`
`scanf("%s",&str);`
`printf("String contains : %d characters.",strlen(str));`
`}`
- b) `void main()`
`{`
`float a,b,c;`
`a=2.5; b=3.2; c=1.5;`
`if(a>=b && b>=c)`
`printf("Largest Number = %.2f",a);`
`else if(b>=a && b>=c)`
`printf("Largest Number=%.2f",b);`
`else`
`printf("Largest Number=%.2f",c);`
`}`
- c) `void main()`
`{`
`int no, ans;`
`no=5;`
`ans=sqr(no);`
`printf("Answer=%d",ans);`
`}`
`square(int n)`
`{`
`return (n*n);`
`}`

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P504

[Total No. of Pages : 1

[5063]-134

F.Y. B.Com. (Vocational)

**ADVERTISING, SALES PROMOTION AND SALES
MANAGEMENT**

Advertising

(2013 Pattern) (Paper - II)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What is advertising? Explain the nature and elements of advertising. **[12]**

OR

Describe the functions of advertising.

Q2) Explain the advantages of advertising to Manufacturers and Customers. **[12]**

OR

Explain the scope and limitations of advertising.

Q3) Write a short notes on (Any Two) : **[16]**

- a) Commercial Advertising Vs. Institutional Advertising.
- b) Advantages of advertising to society.
- c) Advertising Standards Council of India.
- d) Types of appeals used in advertising.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P505

[Total No. of Pages : 2

[5063]-135

F.Y. B.Com. (Vocational)

TAX PROCEDURE AND PRACTICES

State Sales Tax and C.S.T. Act

(2013 Pattern) (Paper - II)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer in 20 words each (Any five) :

[10]

- a) Who is required to file correct, complete and self consistent return under M.VAT Act?
- b) What is mean by rate of tax under M.VAT?
- c) What is mean by 'crossing customs frontiers' of India under C.S.T. Act?
- d) Define term 'Business' under C.S.T. Act.
- e) Enumerate any two salient features of C.S.T. Act?
- f) What is mean by tax free goods?
- g) What is mean by 'sales out side the state'?

Q2) Answer in 50 words each (Any two) :

[8]

- a) What are the documents of title to the goods?
- b) Discuss the objectives of enactment of C.S.T. Act?
- c) What are the consequences of URD dealer?
- d) Who is called 'Dealer' and 'Deemed Dealer'?

P.T.O

Q3) Answer in 150 words each (Any two) : **[10]**

- a) Who and when can issue 'Tax Invoice'? What are contents of 'Tax Invoice'?
- b) What is mean by 'Turnover of sales'?
- c) What is mean by 'Appropriate state' under C.S.T. Act? Why it is important?
- d) What are the types of Registration under C.S.T. Act?
- e) What are various forms of returns under M. VAT Act? Who and when? required to submit the returns under M.VAT Act?

Q4) Write long answer (any one) : **[12]**

- a) Explain and discuss provisions for levy of tax under M.VAT Act?
- b) Enumerate and discuss various forms and their objects under C.S.T. Act?

